บทที่ 1 :
ทบทวนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถิติ

208263 : สถิติเบื้องต้น

โดย... ผศ. ดร.สุคนธ์ ประสิทธิ์วัฒนเสรี
ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัตถุประสงค์

นักศึกษาสามารถทราบถึงความสำคัญ และบทบาทของสถิติศาสตร์ในวิชาการและวิชาชีพอื่น

นักศึกษาสามารถอธิบายลักษณะข้อมูลทางสถิติ การเกิดขึ้นของข้อมูล และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

นักศึกษาสามารถจัดการกับข้อมูลโดยการเลือกใช้สถิติเชิงพรรณนาที่เหมาะสม

Outline

- ความสำคัญและบทบาทของสถิติศาสตร์ในวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ
- ลักษณะของข้อมูลทางสถิติ
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- นิยามศัพท์ทางสถิติ
- การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ความสำคัญและบทบาทของสถิติศาสตร์ในวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ

ความสำคัญของสถิติ

- โลกในยุคปัจจุบัน เป็นโลกแห่งข้อมูลสารสนเทศ
  - ผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์จาก**ข้อมูล**ได้อย่างเต็มที่ ย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบกว่า
  - การจะใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัย '**สถิติศาสตร์**'

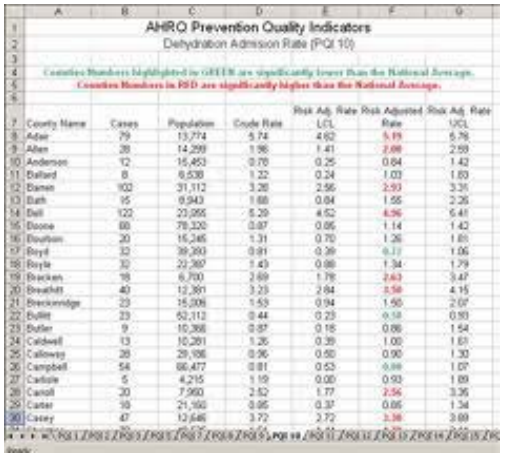

AHRQ Prevention Quality Indicators

Dehydration Admission Rate (PQI 10)

County Name	Cases	Population	Crude Rate	Risk Adj. Rate LCL	Risk Adjusted Rate	Risk Adj. Rate UCL
Adair	79	13,774	5.74	4.62	5.19	5.76
Allen	38	14,299	1.96	1.41	2.68	2.59
Anderson	12	16,453	0.70	0.25	0.64	1.42
Ballard	6	8,638	1.22	0.24	1.03	1.83
Barren	102	31,112	3.28	2.56	2.93	3.31
Bath	15	8,043	1.68	0.84	1.55	2.26
Bell	122	23,055	5.29	4.52	4.96	5.41
Boone	88	78,320	0.87	0.65	1.14	1.42
Bourbon	20	15,245	1.31	0.70	1.26	1.81
Boyd	33	39,293	0.91	0.39	0.77	1.06
Boyle	32	22,397	1.43	0.88	1.34	1.79
Bracken	18	6,700	2.69	1.78	2.63	3.47
Breathitt	40	12,391	3.23	2.84	3.58	4.15
Breckenridge	23	18,306	1.53	0.94	1.56	2.07
Bullitt	23	62,112	0.44	0.23	0.38	0.93
Butler	9	10,368	0.87	0.18	0.86	1.54
Caldwell	13	10,281	1.26	0.39	1.00	1.61
Calloway	28	29,106	0.96	0.50	0.90	1.30
Campbell	54	86,477	0.81	0.53	0.88	1.07
Carlisle	5	4,215	1.19	0.00	0.93	1.89
Carroll	20	7,960	2.52	1.77	2.56	3.36
Carter	18	21,160	0.85	0.37	0.85	1.34
Casey	47	12,646	3.72	2.72	3.38	3.89

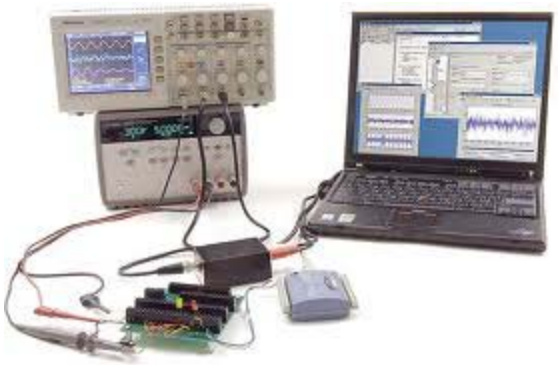

ความหมายของสถิติ

- **สถิติ**

  คือวิทยาศาสตร์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล การบริหารจัดการ การวิเคราะห์ และการตีความข้อมูล เพื่อใช้ช่วยในการตัดสินใจ

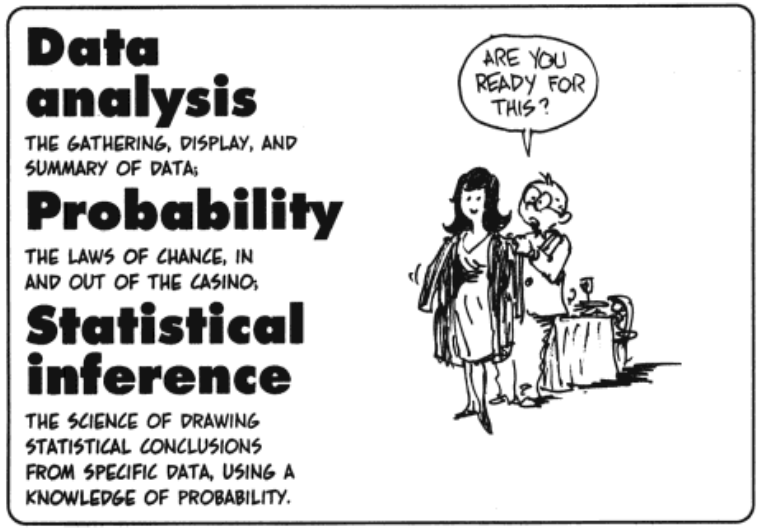

ความหมายของสถิติ

- **สถิติ** จำแนกได้เป็น
  - **ข้อมูลสถิติ** ข้อเท็จจริงที่ทำการรวบรวมมาได้ อาจอยู่ในรูปตัวเลข หรือตัวอักษร
  - **สถิติศาสตร์** ขบวนการต่าง ๆ ที่นำมาช่วยในการจัดการกับข้อมูลทางสถิติ

สถิติศาสตร์ จะช่วยในการจัดการกับ**ข้อมูล (Data)** เพื่อให้ได้มาซึ่ง **สารสนเทศ (Information)** ที่สำคัญ จนได้ **องค์ความรู้ (Knowledge)** เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจต่อไป

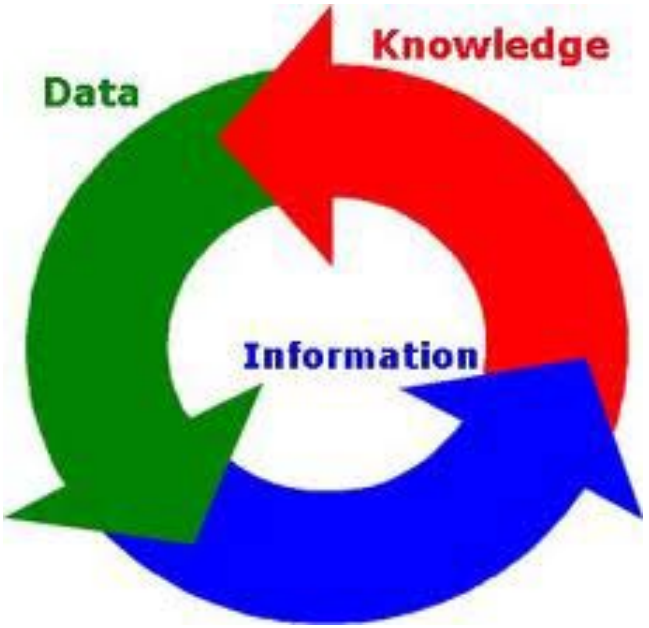

บทบาทความสำคัญของสถิติ

- ในการตัดสินใจจัดการกับข้อคำถามหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มักเป็นกรณีที่ไม่อาจทราบผลลัพธ์ที่แน่นอนได้ นั่นคือมี ‘**ความไม่แน่นอน (Uncertainty)**’ เกิดขึ้น
  - การจัดการกับการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่เชียงใหม่
  - การตัดสินใจทำการรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีการผ่าตัด หรือใช้รังสีรักษา
  - …
- การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับช่วยในการหาคำตอบของเหตุการณ์ภายใต้ความไม่แน่นอน คือ ‘**สถิติศาสตร์**’

บทบาทความสำคัญของสถิติ

- **บทบาทของสถิติต่อชีวิตประจำวัน**

  การอาศัย**ข้อมูลทางสถิติ** ช่วยในการตัดสินใจสำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน

- **บทบาทของสถิติต่อวิชาชีพต่าง ๆ**

  การอาศัย**สถิติศาสตร์** ช่วยในงานวิจัยเพื่อหาข้อสรุปสำหรับใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจขององค์กร หน่วยงาน

บทบาทของสถิติต่อชีวิตประจำวัน

- การอาศัยข้อมูลทางสถิติช่วยในการตัดสินใจ เช่น
  - การตัดสินใจเลือกซื้อหลอดไฟ

บทบาทของสถิติต่อชีวิตประจำวัน

- การตัดสินใจเลือกร้านอาหาร

บทบาทของสถิติต่อวิชาชีพต่าง ๆ

- **ด้านวิศวกรรม**

  การพัฒนาอุปกรณ์สำหรับใช้ทดแทนภายในเครื่องจักรกล วัสดุที่ใช้ ?

การสร้างเครื่องมือต้นแบบสำหรับตรวจวัดคุณภาพอากาศ

ความถูกต้อง?

ความคุ้มค่า?

บทบาทของสถิติต่อวิชาชีพต่าง ๆ

- **ด้านการแพทย์**

  การพัฒนายารักษาโรค ชนิดยา/ความเข้มข้น/ช่วงเวลา ?

บทบาทของสถิติต่อวิชาชีพต่าง ๆ

- **ด้านวิทยาศาสตร์**
  การพัฒนาสารเคลือบวัสดุนาโน ความทนทาน/คุณภาพ ?

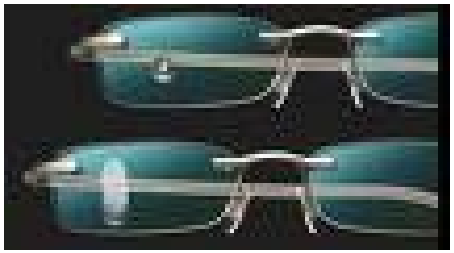

ลักษณะของข้อมูลทางสถิติ

ชนิดของข้อมูล (Types of data)

- **ข้อมูลคุณภาพ (Qualitative data)**

  ข้อมูลที่มีค่าประกอบด้วย ข้อความ คำบรรยาย หรือจำนวนที่ไม่ได้สื่อความหมายเชิงตัวเลข

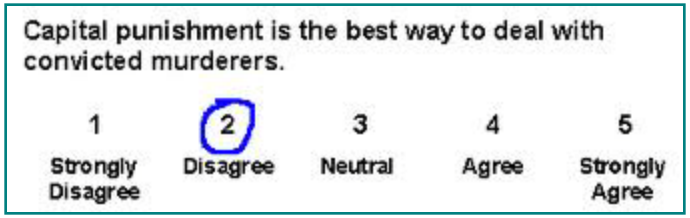

- **ข้อมูลปริมาณ (Quantitative data)**

  ข้อมูลที่มีเป็นตัวเลขที่ได้จากการวัดหรือการนับ

Ex : ตารางแสดงราคาต่อหน่วยของโทรศัพท์มือถือรุ่นต่าง ๆ

รุ่น	ราคา
1110	1590
2610	2850
2626	3450
5300	8800
5500	9900
6080	4870

ข้อมูลที่มีจัดเป็นข้อมูลคุณภาพหรือปริมาณ ?

มาตรวัดข้อมูล พิจารณาจากค่าที่เป็นไปได้ของข้อมูล

- **มาตรนามบัญญัติ (Norminal scale)**

ค่าข้อมูลอยู่ในรูปข้อความ ซึ่งสามารถบอกได้ถึงความแตกต่าง หรือความเหมือนกัน

เช่น รูปทรงของวัสดุ: – ทรงกลม – วงรี – หกเหลี่ยม

- มาตรเรียงลำดับ (Ordinal scale)

ค่าข้อมูลอยู่ในรูปข้อความ ที่สามารถจัดลำดับความสำคัญ/ความแตกต่างได้

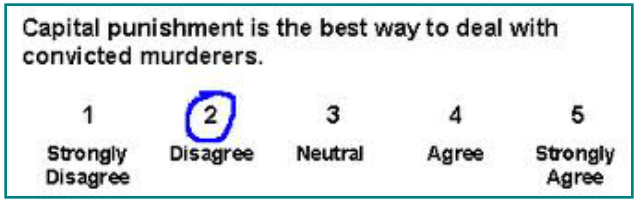

เช่น ความสำคัญของการเป็นคนซื่อสัตย์:

– น้อยมาก – ไม่เห็นถึงความสำคัญ

– สำคัญมาก – สำคัญพอสมควร

มาตรวัดข้อมูล พิจารณาจากค่าที่เป็นไปได้ของข้อมูล

- มาตรอันตรภาค (Interval scale)

  ค่าข้อมูลเป็นตัวเลขที่ได้จากการวัดหรือนับ ไม่มีศูนย์ที่แท้จริง สามารถนำค่าข้อมูลมาบวกลบกันได้

  เช่น อุณหภูมิรายวันของจังหวัดเชียงใหม่

- มาตรอัตราส่วน (Ratio scale)

  ค่าข้อมูลเป็นตัวเลขมีศูนย์ที่แท้จริง สามารถทำการบวกลบคูณหารกันได้

  เช่น น้ำหนักของผู้ป่วย

ลองทำ: พิจารณาชนิดของข้อมูลต่อไปนี้

คนที่	เพศ	อายุ (ปี)	คะแนนสอบ	ผลการเรียน
1	ชาย	20	30	ปานกลาง
2	หญิง	21	40	ดี
3	หญิง	19	50	ดีมาก

ก. ข้อมูลชุดนี้ประกอบด้วยตัวแปรกี่ตัว

ข. ให้ระบุชนิดของค่าตัวแปรแต่ละตัว

ชุดข้อมูล (Data set)

จำแนกเป็น

- ชุดข้อมูล “ประชากร (Population)”

  การเก็บรวบรวมทั้งหมดของผลลัพธ์ คำตอบ การวัด หรือการนับในสิ่งที่สนใจศึกษา

- ชุดข้อมูล “ตัวอย่าง (Sample)”

  ส่วนหนึ่งของประชากร

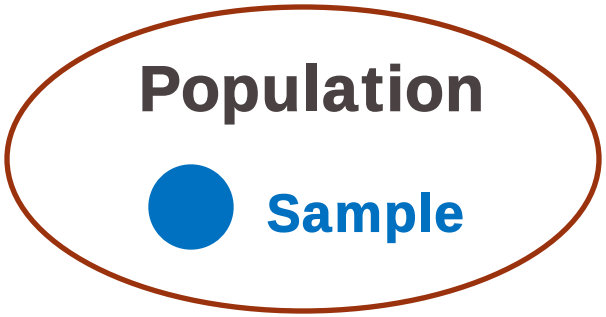

ประชากร จำแนกเป็น

- ประชากรจำกัดหรืออันตะ (Finite population)

  สามารถนับสมาชิกในประชากรได้ครบถ้วน

- ประชากรไม่จำกัดหรืออนันต์ (Infinite population)

Problem

- จากการสำรวจคนวัยหนุ่มสาว 3002 คน ว่าเคยอ่านข่าวผ่านทางอินเตอร์เน็ตอย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์

  ผลปรากฏว่า มี 600 คน ตอบว่าเคย

  ให้ระบุถึงประชากร และตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้

พารามิเตอร์ และสถิติ

เมื่อคำนวณค่าจากชุดข้อมูล **ประชากร**/**ตัวอย่าง** จะมี 2 เทอมเข้ามาเกี่ยวข้อง

- **พารามิเตอร์ (Parameter)**

  ตัวเลขหรือค่าที่สื่อถึงลักษณะของประชากร

- **สถิติ (Statistic)**

  ตัวเลขหรือค่าที่สื่อถึงลักษณะของตัวอย่าง

ตัวเลขหรือค่า ข้างต้น อาจเป็น
- ค่าเฉลี่ย, ความแปรปรวน ของตัวแปรที่สนใจ
- ค่าสัดส่วนหรือร้อยละของเหตุการณ์ที่สนใจ
- ค่าแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว

Problem

- ให้พิจารณาว่าค่าตัวเลขที่กล่าวถึงคือค่าพารามิเตอร์ หรือค่าสถิติ
  - ผลจากการสำรวจรายได้ของตัวอย่างบัณฑิต ม.ช. จำนวน 3000 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยของรายได้เริ่มต้นมีค่าน้อยกว่า **50,000** บาท/ปี
  - รายได้เริ่มต้นของบัณฑิตทั้งหมด 60 คนที่สำเร็จการศึกษาสาขาสถิติ ม.ช. เพิ่มสูงขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา **8.5**%

พารามิเตอร์ และสถิติ

สัญลักษณ์ แทนค่าพารามิเตอร์ และค่าสถิติ

ค่า	พารามิเตอร์	สถิติ
ค่าเฉลี่ย	μ (mu)	$\bar{x}$
ความแปรปรวน	σ^2 (sigma square)	s^2
ค่าสัดส่วน	P	$\hat{p}$
ค่าความสัมพันธ์ (สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์)	ρ (rho)	r

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเกิดขึ้นของข้อมูล

- ข้อเท็จจริงของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สนใจ
  - อาจเกิดขึ้นแล้ว รอเพียงผู้วิจัยทำการรวบรวมหรือสำรวจ เช่น
    - ลักษณะทางสังคมประชากรของผู้ติดเชื้อ HIV

  - ยังไม่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ดำเนินการสร้างและรวบรวมเอง
    - ผลการรักษาผู้ติดเชื้อ HIV ด้วยยาสูตรใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- **การสำมะโน (Census)**

  การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดในประชากร

- **การศึกษาหรือสำรวจด้วยตัวอย่าง (Sample survey)**

  การเลือกรวบรวมข้อมูลเพียงบางส่วนของประชากร

- **การทดลอง (Experimental)**

  การเสาะหาคำตอบหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ โดยมีกระบวนการในการวางแผนงานที่ชัดเจน

- **การจำลองแบบ (Simulation)**

  การทดลองเสมือนจริงโดยอาศัยวิธีการจำลองสถานะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล (ต่อ)

- การสำมะโน (Census)

  เช่น

  - การสำมะโนครัวประชากร (สภาพสังคมเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือน)
  - การสำมะโนอุตสาหกรรม

  เป็นวิธีที่เหมาะสำหรับหน่วยงานของรัฐ

การเก็บรวบรวมข้อมูล (ต่อ)

- **การศึกษาหรือสำรวจด้วยตัวอย่าง** (Sample survey)

  ต้องมีการกำหนด

  - **ประชากร** : สมาชิกในกรอบที่กำลังศึกษาทั้งหมด
  - **หน่วยประชากร** : แต่ละสมาชิกของประชากร
  - **ตัวอย่าง** : สมาชิกส่วนหนึ่งของประชากร
  - **หน่วยตัวอย่าง** : แต่ละสมาชิกของตัวอย่าง
  - **วิธีการเก็บรวบรวมตัวอย่าง (Sampling techniques)** :
    การสุ่มเลือกอย่างง่าย/การเลือกแบบกลุ่ม/
    การเลือกแบบชั้นภูมิ/การเลือกแบบมีระบบ/ ...

เช่น การสำรวจความสุขของคนในชุมชน

การศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายต่อวันของนศ. ชายกับหญิง

การเก็บรวบรวมข้อมูล (ต่อ)

- **การทดลอง (Experimental)**

  เช่น การเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างเครื่องจักร 2 รุ่น

- **การจำลองแบบ (Simulation)**

  เช่น การจำลองสถานการณ์น้ำท่วมใน อ.เมืองเชียงใหม่

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมด้วยตนเอง – **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)**

ข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมของผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่น – **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)**

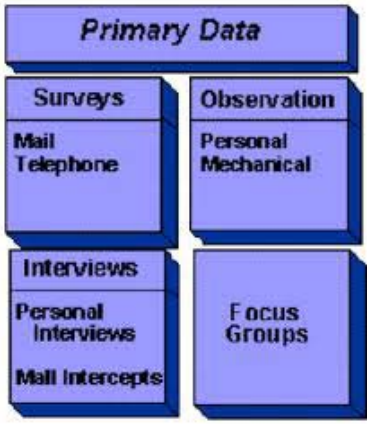

ทดลองทำ

- ในการศึกษาพฤติกรรมการจัดการกับความเครียดของนักศึกษา มช. จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 1000 คน

อยากทราบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้

ก. การสำรวจด้วยตัวอย่าง

ข. การทดลอง

ค. การสำมะโน

ชนิดของข้อมูลที่ได้

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

ทดลองทำ

- ในการศึกษาเปรียบเทียบผลการรักษาวัณโรคโดยใช้ยา A กับยา B จึงทำการสุ่มตัวอย่างผู้ป่วยวัณโรคจำนวน 100 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับยา A กลุ่มที่ 2 ได้รับยา B

  อยากทราบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้

  ก. การสำรวจด้วยตัวอย่าง

  ข. การทดลอง

  ค. การสำมะโน

  ชนิดของข้อมูลที่ได้

  ก. ข้อมูลปฐมภูมิ ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

นิยามศัพท์ทางสถิติ

- สถิติ
- ข้อมูลสถิติ
- สถิติศาสตร์
- ชนิดข้อมูล และมาตรวัดข้อมูล
- ประชากร และตัวอย่าง
- ประชากรจำกัด และประชากรไม่จำกัด
- พารามิเตอร์ และค่าสถิติ
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
  (การสำมะโน, การสำรวจด้วยตัวอย่าง, การทดลอง, การจำลองแบบ)
- ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

สถิติศาสตร์

- เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดการกับข้อมูลทางสถิติอย่างมีกระบวนการ โดยอาศัย**ระเบียบวิธีทางสถิติ**
- **ระเบียบวิธีทางสถิติ**
  - **การวางแผน** - การกำหนดขอบข่ายและวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะศึกษา
  - **การรวบรวมข้อมูล** - รวบรวมข้อความหรือตัวเลขของสิ่งที่จะศึกษา
  - **การนำเสนอข้อมูล** - จัดหมวดหมู่ข้อมูลให้ดูง่าย
  - **การวิเคราะห์ข้อมูล**
  - **การตีความหมาย** - สรุปผลการวิเคราะห์

ประเภทของสถิติศาสตร์

ในการจัดการกับข้อมูล อาจเลือกดำเนินการได้ 2 รูปแบบ คือ

- **สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)**

  เป็นการอธิบายและนำเสนอลักษณะของข้อมูลที่ศึกษา โดยจะนำเสนอค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง การกระจายของข้อมูล หรือนำเสนอในรูปของกราฟต่าง ๆ

- **สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)**

  เป็นการนำลักษณะที่พบในข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผ่านวิธีการทางสถิติ เพื่อไปอธิบายถึงลักษณะของข้อมูลประชากร (Population)

Descriptive Statistics

15.7	14.5	14.5	15.3	14.8	14.1	14.5	16.8	15.3	16.6
15.1	15.8	15.8	17.7	16.7	14.8	15.4	15.7	14.8	16.4
17.0	14.2	14.8	14.9	13.8	14.8	15.2	17.2	15.7	16.1
17.3	14.2	16.5	15.6	14.6	14.9	15.4	15.8	14.6	15.0
17.6	16.2	14.0	15.9	15.5	14.4	15.1	15.4	15.4	15.7

All points – Population

mean = 15.5, S.D. = 0.95 → **Parameters**

5 points - Samples

14.5 15.3 15.4 14.8 15.5

Mean = 15.1, S.D. = 0.35 → **Statistics**

Inferential Statistics

Population

mean = **?**, S.D. = **?**

Proportion = **?**

Parameters ?

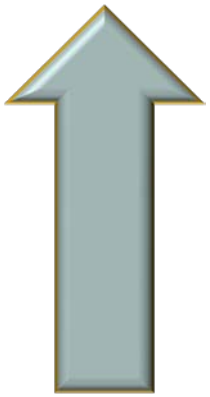

การอนุมาน

Samples

mean = 15.6

S.D. = 0.94

Proportion = 0.80

Statistics

- การประมาณค่า
- การทดสอบสมมุติฐาน

Descriptive Statistics

Descriptive Statistics

- การนำเสนอด้วยตาราง (Tabulations)
- ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency distribution table)
- กราฟหรือแผนภูมิ (Graphs)

Descriptive *Statistics*

- การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Measures of central tendency)
- การวัดตำแหน่งและการกระจาย (Measures of dispersion and variability)

การนำเสนอโดยตาราง

- เมื่อต้องทำการสรุปความในข้อมูลที่มี**ขนาดใหญ่** โดยปกติมักนำเสนอในรูปของตาราง

Qualitative data :

ผลการสำรวจหมู่เลือดของน.ศ. 100 คน เป็นดังนี้

O, A, O, O, A, A, A, AB, B, A, O, O, A, O, A, A, A, O, A, O
A, O, A, O, A, A, A, AB, B, O, A, O, O, O, A, A, AB, O, O, A
A, A, O, O, A, A, A, AB, B, O, O, O, O, A, O, A, B, O, O, O
O, A, A, O, A, A, A, AB, B, O, O, A, O, O, A, A, B, O, O, A
O, A, O, O, A, A, A, AB, B, O, O, A, O, A, A, O, O, O, A

การนำเสนอโดยตาราง

ตาราง ผลการสำรวจกลุ่มเลือดของน.ศ. 100 คน

Group	Number of students
A	43
B	7
AB	6
O	44
Total	100

ตารางแจกแจงความถี่

การนำเสนอโดยตาราง

Quantitative data

ผลการสำรวจน้ำหนัก (กรัม) ของทารกแรกเกิด 25 คน เป็นดังนี้

3990	1250	3500	1900	1500
2000	1900	2800	1900	2400
2490	3200	2800	2490	2400
2500	2400	3250	2400	2800
2500	2800	3450	2800	2500

3990 1250 3500 1900 1500
2000 1900 2800 1900 2400
2490 3200 2800 2490 2400
2500 2400 3250 2400 3250
2500 2800 3450 2800 2500

ตาราง นน. ทารกแรกเกิด

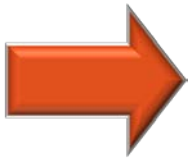

น้ำหนัก	จำนวน	น้ำหนัก	จำนวน
1250	1	2800	4
1500	1	3200	1
1900	3	3250	2
2000	1	3450	1
2400	4	3500	1
2490	2	3990	1
2500	3		

ตารางความถี่

น้ำหนัก	จำนวน	น้ำหนัก	จำนวน
1250	1	2800	4
1500	1	3200	1
1900	3	3250	2
2000	1	3450	1
2250	4	3500	1
2400	2	3990	1
2500	3		

ตารางแจกแจงความถี่

น้ำหนัก	จำนวน
1000 – 1499	1
1500 – 1999	4
2000 – 2499	7
2500 – 2999	8
3000 – 3499	3
3500 – 3999	2
รวม	25

ขีดจำกัดชั้น (Class limit)

ขีดจำกัดล่าง

ขีดจำกัดบน

ตารางแจกแจงความถี่

น้ำหนัก	จำนวน	ขอบเขตชั้น
1000 – 1499	1	999.5 – 1499.5
1500 – 1999	4	1499.5 – 1999.5
2000 – 2499	7	1999.5 – 2499.5
2500 – 2999	8	2499.5 – 2999.5
3000 – 3499	3	2999.5 – 3499.5
3500 – 3999	2	3499.5 – 3999.5
รวม	**25**	

จุดกลางชั้น (Mid point)
= (1499.5 + 999.5)/2
= (1499 + 1000)/2
= 1249.5

ค่าคงที่ ขึ้นกับค่าสังเกต
- 0.5 เมื่อ xxx
- 0.05 เมื่อ xxx.x

ขอบเขตชั้น (Class boundary)
ชั้นที่ 1:
- ขอบเขตบน = (1499+1500)/2 = 1499 + 0.5 =1499.5
- ขอบเขตล่าง = (1000+999)/2 = 1000 - 0.5 = 999.5

อันตรภาคชั้น (Class interval, I) = ขอบเขตบน – ขอบเขตล่าง
ชั้นที่ 1: I = 1499.5 – 999.5 = 500

ความถี่สะสม (Cumulative frequency)

ตารางแจกแจงความถี่ และความถี่สะสม

ขอบเขตชั้น (น้ำหนักทารก)	จำนวน	ความถี่สะสม	
		น้อยกว่า	มากกว่า
999.5 – 1499.5	1	1	25
1499.5 – 1999.5	4	5	24
1999.5 – 2499.5	7	12	20
2499.5 – 2999.5	8	20	13
2999.5 – 3499.5	3	23	5
3499.5 – 3999.5	2	25	2
รวม	**25**		

ความถี่สัมพัทธ์ (Relative frequency)

ตารางแจกแจงความถี่ และความถี่สัมพัทธ์

น้ำหนักทารก	จำนวน	ความถี่สัมพัทธ์ (ร้อยละ)
1000 – 1499	1	(1/25)*100=4
1500 – 1999	4	16
2000 – 2499	7	28
2500 – 2999	8	32
3000 – 3499	3	12
3500 – 3999	2	8
รวม	**25**	**100**

Graphing Qualitative Data Sets

- Bar graph
- Pie Chart

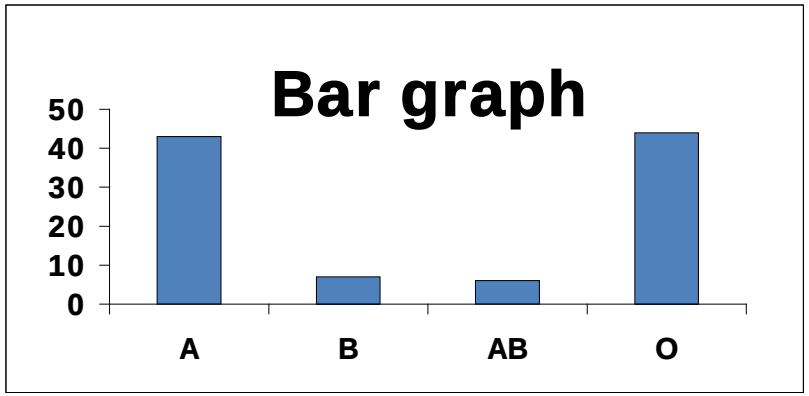

ตาราง กลุ่มเลือดของน.ศ. 100 คน

Group	N
A	43
B	7
AB	6
O	44

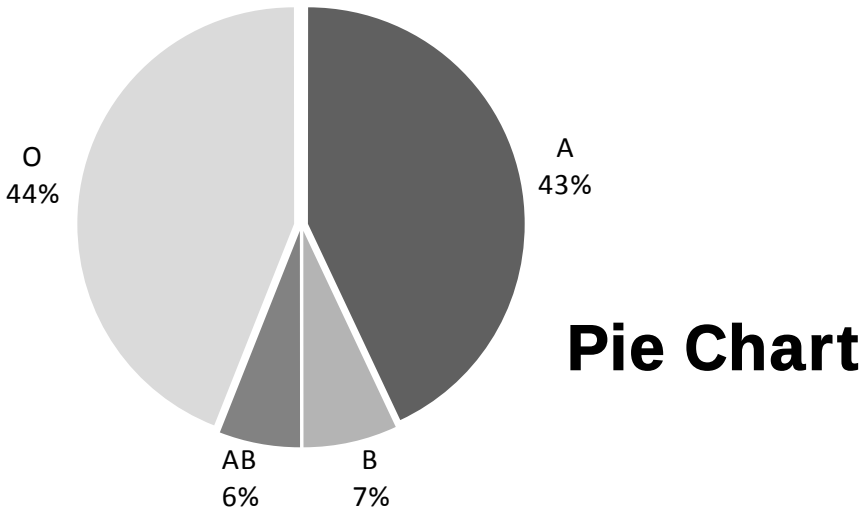

Graphing Quantitative Data Sets

- Histogram
- รูปหลายเหลี่ยมความถี่
- โค้งความถี่
- Stem-and-leaf Plot
- Box Plot

Histogram

ตารางแจกแจงความถี่

ขอบเขตชั้น	จำนวน	ร้อยละ
999.5 – 1499.5	1	4
1499.5 – 1999.5	4	16
1999.5 – 2499.5	7	28
2499.5 – 2999.5	8	32
2999.5 – 3499.5	3	12
3499.5 – 3999.5	2	8
รวม	25	100

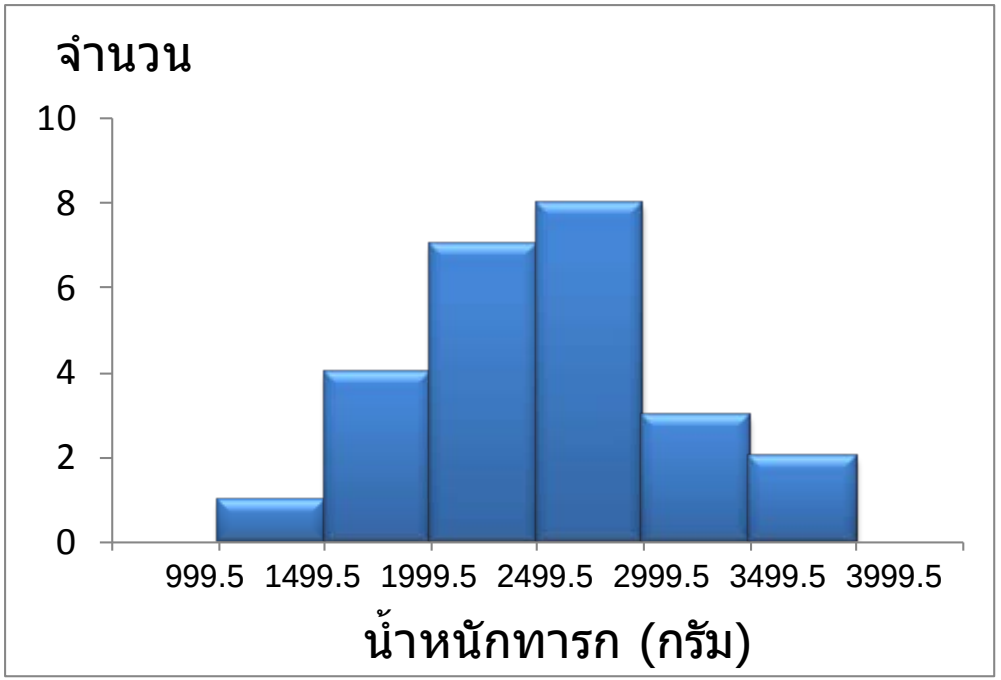

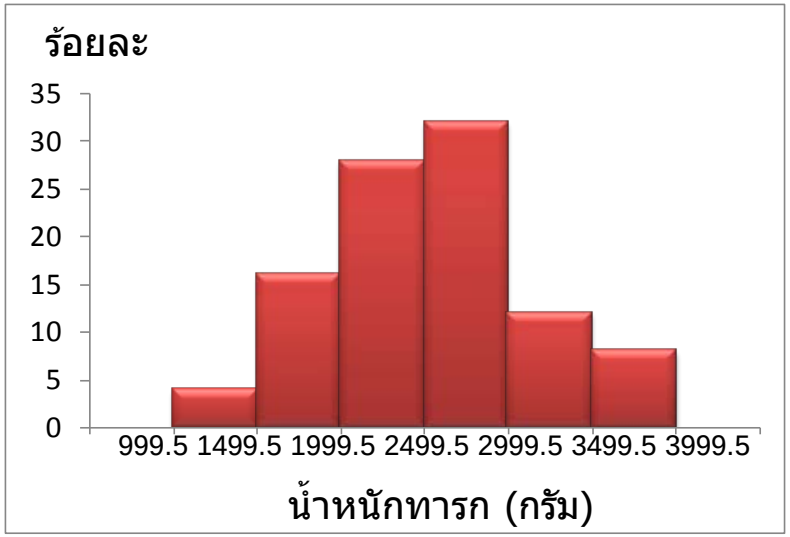

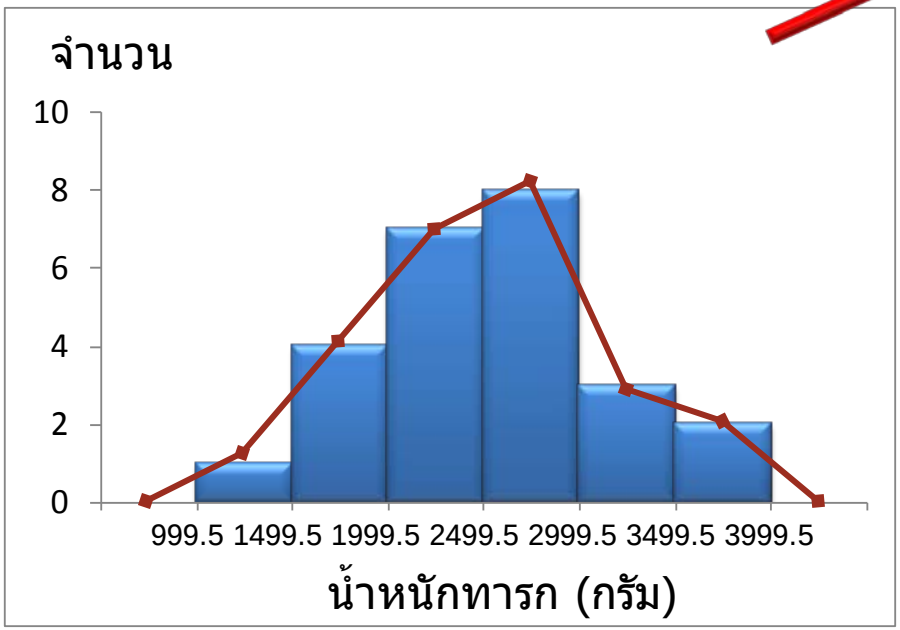
จำนวน
10
8
6
4
2
0
999.5 1499.5 1999.5 2499.5 2999.5 3499.5 3999.5
น้ำหนักทารก (กรัม)

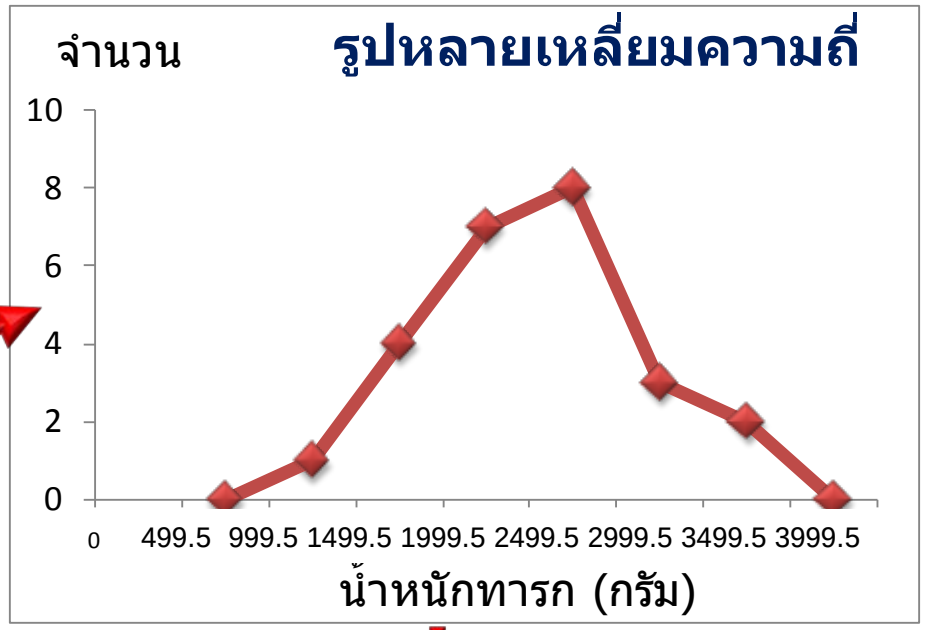
จำนวน
รูปหลายเหลี่ยมความถี่
10
8
6
4
2
0
0 499.5 999.5 1499.5 1999.5 2499.5 2999.5 3499.5 3999.5
น้ำหนักทารก (กรัม)

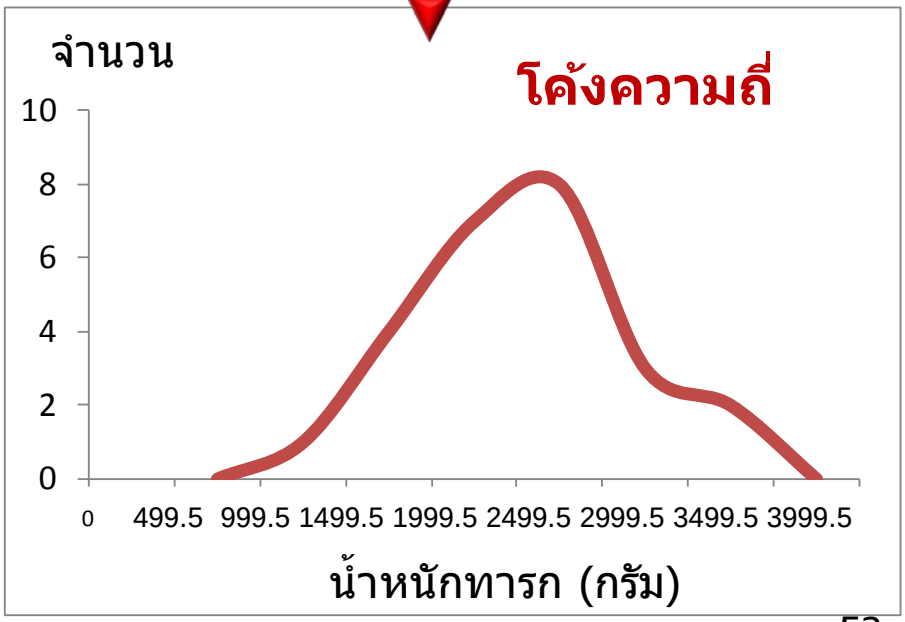
จำนวน
โค้งความถี่
10
8
6
4
2
0
0 499.5 999.5 1499.5 1999.5 2499.5 2999.5 3499.5 3999.5
น้ำหนักทารก (กรัม)

ลักษณะการแจกแจงจากโค้งความถี่ข้อมูล

- **โค้งรูประฆังคว่ำ**

  เป็นลักษณะการแจกแจงของข้อมูลที่พบโดยทั่ว ๆ ไป

โค้งสมมาตร

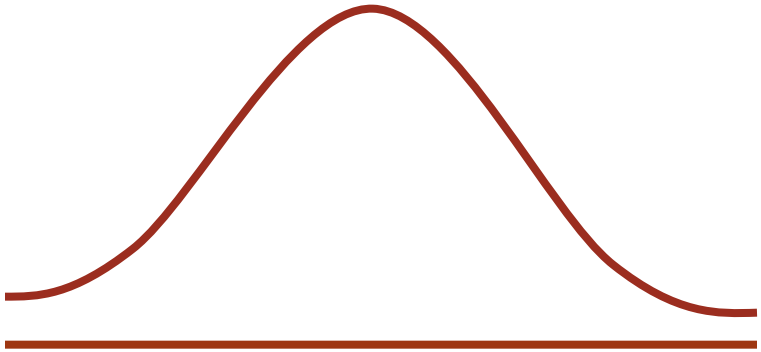

ข้อมูลที่มีค่าปานกลางมีเป็นจำนวนมาก

โค้งเบ้ขวา

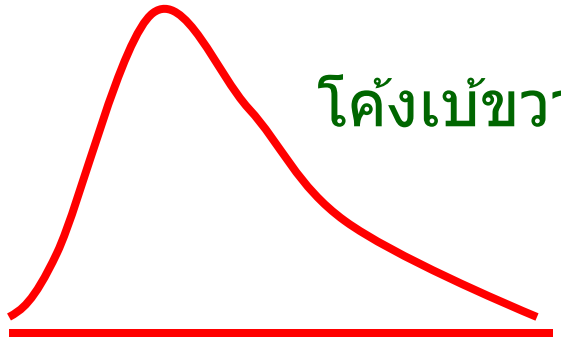

โค้งเบ้ซ้าย

- **โค้งรูปตัวยู**

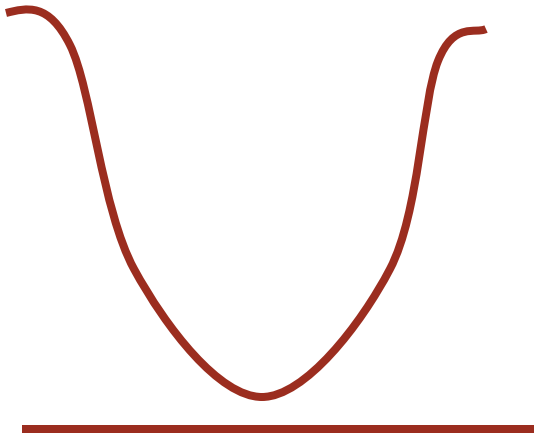

ข้อมูลที่มีค่าปานกลางมีเป็นจำนวนน้อย

- **โค้งรูปตัวเจและเจกลับ**

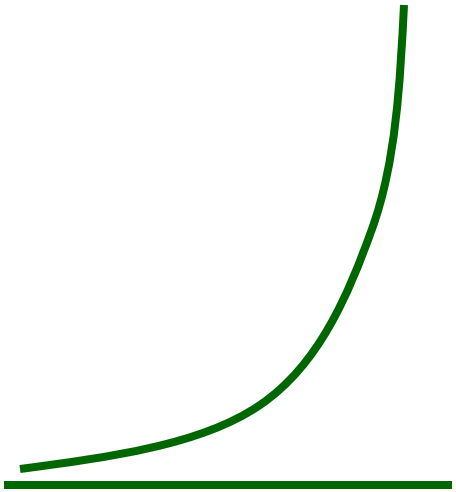

โค้งรูปตัวเจ

เมื่อข้อมูลมีค่ามากขึ้น ความถี่จะมากขึ้นเช่นกัน

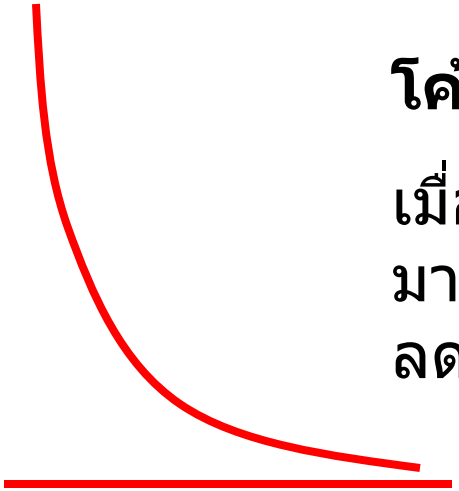

โค้งรูปตัวเจกลับ

เมื่อข้อมูลมีค่ามากขึ้น ความถี่จะลดลง

- **โค้งที่มีจุดยอดหลายแห่ง**

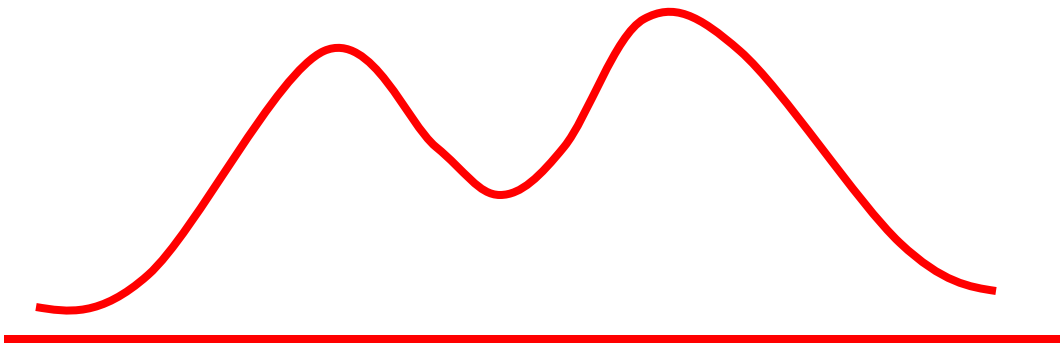

Bi-modal Curve

ข้อมูลมีตำแหน่งที่มีความถี่สูง ๆ 2 จุด

Stem & Leaf Plot

เป็นการนำเสนอสำหรับข้อมูลปริมาณ โดยทำการ plot ค่าข้อมูลแต่ละตัว ด้วยการแบ่งตัวเลขนั้นเป็น 2 ส่วน คือ
- ลำต้น ใช้ตัวเลขส่วนหน้า
- ใบ ใช้ตัวเลขส่วนหลัง

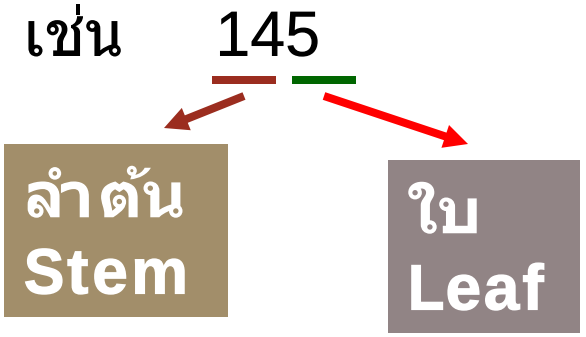

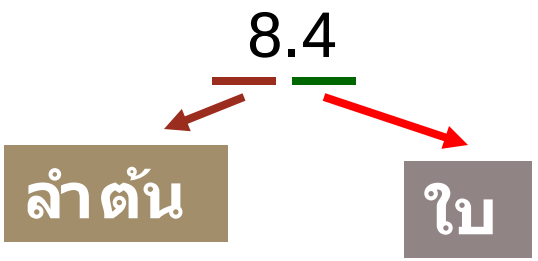

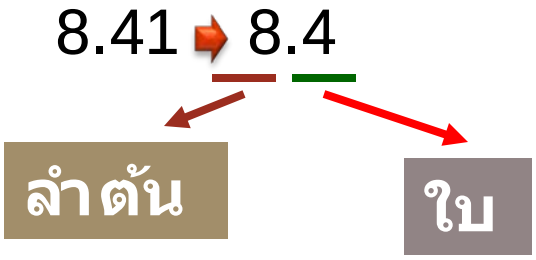

ขั้นตอนการ plot

- เรียงค่าข้อมูลจากน้อยไปหามาก
- กำหนดแนวลำต้น เรียงค่าน้อยไปมากในแนวตั้ง (บนลงล่าง)
- นำใบที่มีลำต้นเดียวกัน มาเรียงค่าจากน้อยไปมากในแนวนอน (ซ้ายไปขวา)

Stem & Leaf Plot

น้ำหนัก (กรัม) ของทารกแรกเกิด 25 คน

3990	1250	3500	1900	1500
2000	1900	2800	1900	2400
2490	3200	2800	2490	2400
2500	2400	3250	2400	2800
2500	2800	3450	2800	2500

Leaf Unit = 10

125	150	190	190	190
200	240	240	240	240
249	249	250	250	250
280	280	280	280	280
320	325	345	350	399

ลำต้น Stem	ใบ Leaf
12	5
15	0
19	0 0 0
20	0
24	0 0 0 0 9 9
25	0 0 0
28	0 0 0 0 0
32	0 5
34	5
35	0
39	9

Stem & Leaf Plot

ลำต้น	ใบ
12	5
15	0
19	0 0 0
20	0
24	0 0 0 0 9 9
25	0 0 0
28	0 0 0 0 0
32	0 5
34	5
35	0
39	9

โค้งความถี่จากแผนภูมิลำต้นและใบ

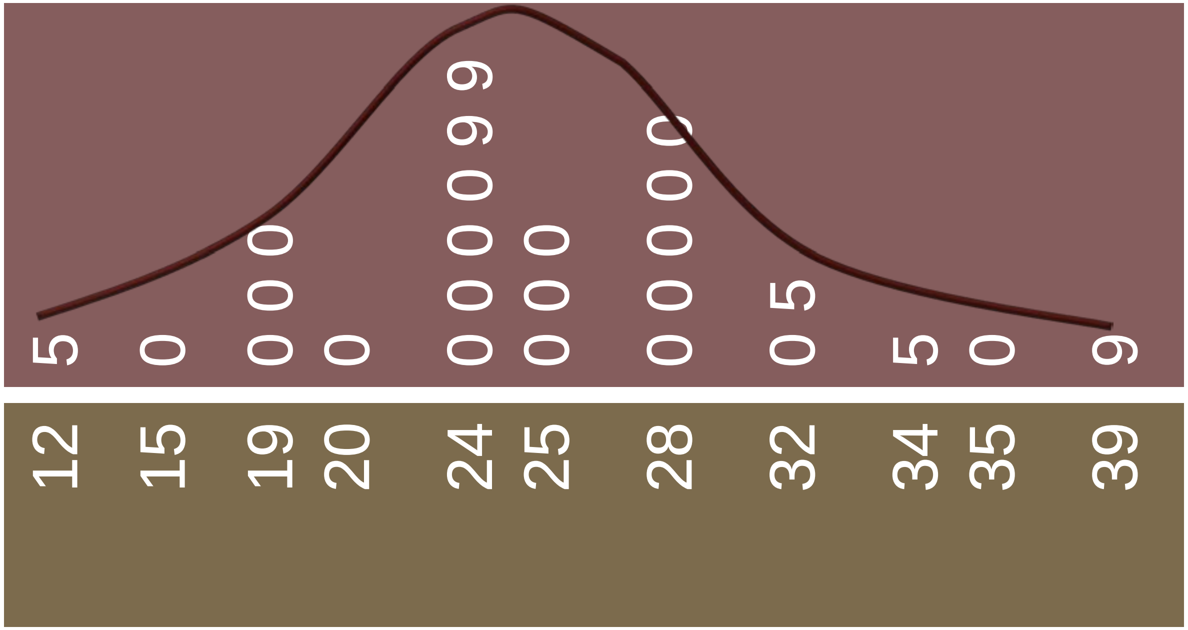

Stem & Leaf Plot

น้ำหนัก (kg) ของทารกแรกเกิด 10 คน

3.9 1.2 3.5 1.9 1.5
2.0 1.9 2.8 1.9 2.4

Leaf Unit = 0.1

12 15 19 19 19
20 24 28 35 39

ลำต้น Stem	ใบ Leaf
1	2 5 9 9 9
2	0 4 8
3	5 9

ลำต้น Stem	ใบ Leaf
1	2
1*	5 9 9 9
2	0 4
2*	8
3	5 9

Stem & Leaf Plot

ผลคะแนนสอบของนักศึกษา

ลำต้น	ใบ
1	2
1	5
1	999
2	0
2	4
3	5

Leaf Unit = 10

จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จำนวนนศ.ทั้งหมด

ข. ให้ระบุคะแนนสอบของนักศึกษาทั้งหมด

Boxplot

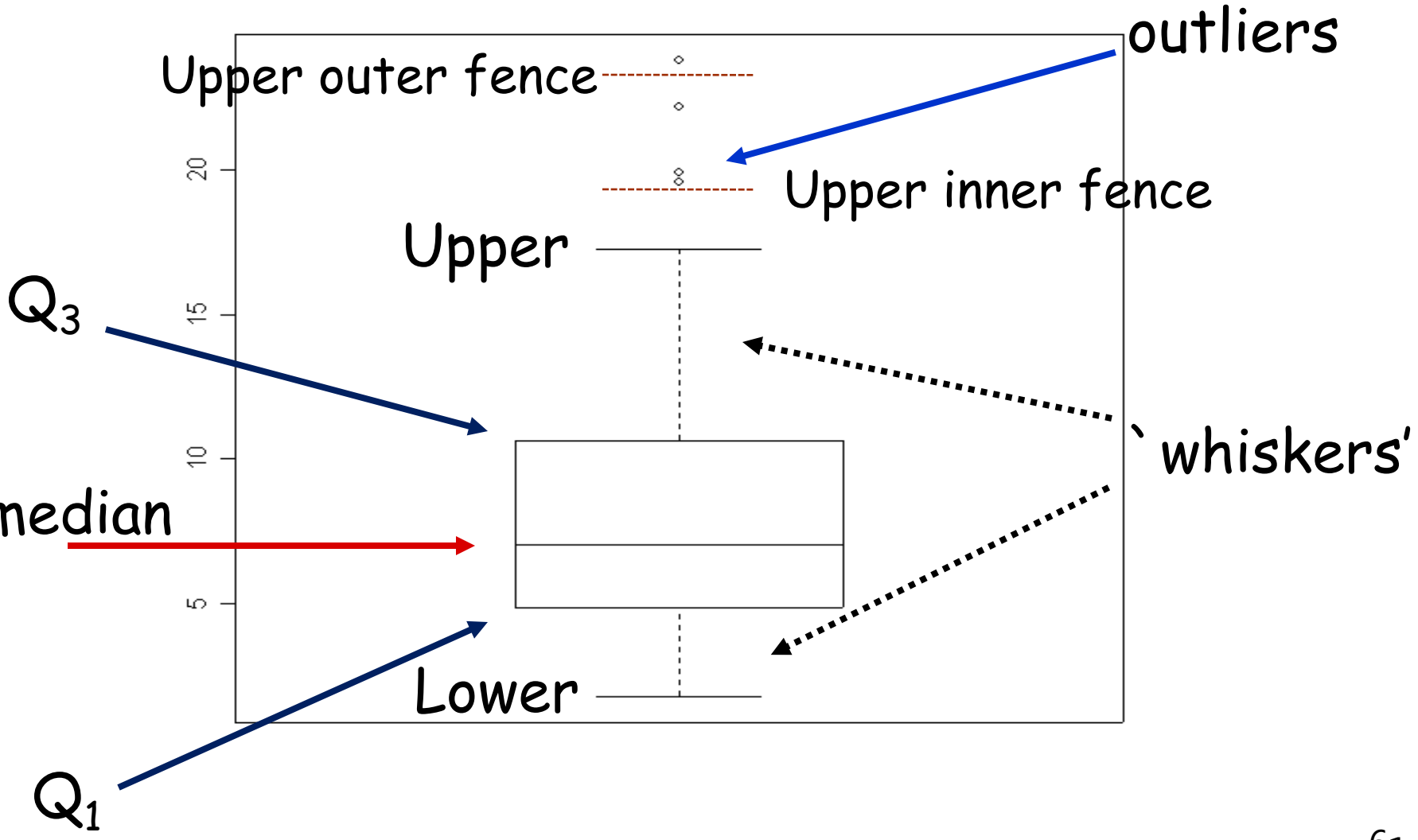
outliers
Upper outer fence
Upper inner fence
Upper
Q_3
`whiskers'
median
Lower
Q_1
20
15
10
5

ขั้นตอนการสร้าง Boxplot

$IQR = Q_3 - Q_1$

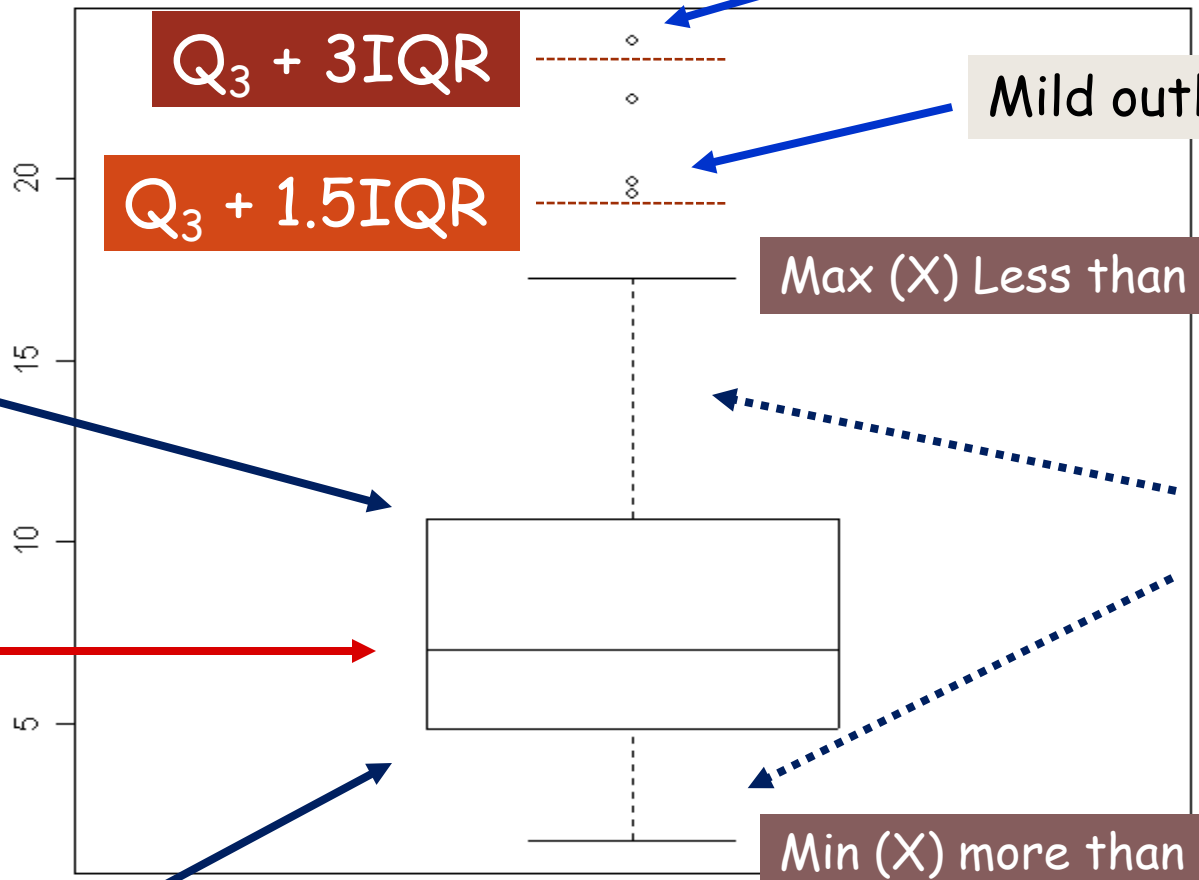

ตัวอย่าง

6	24	13	11	34	32	28	19
30	22	30	58	15	5	17	25

$Q_1 = 13.5$

$Q_2 = 23$

$Q_3 = 30$

$IQR = 30 - 13.5 = 16.5$

$Q_3 + 1.5IQR = 54.75$

หนวดบน = Max(X) ที่ต่ำกว่า 54.75

= 34

$Q_1 - 1.5IQR = -11.25$

หนวดล่าง = Min(X) ที่สูงกว่า -11.25 = 5

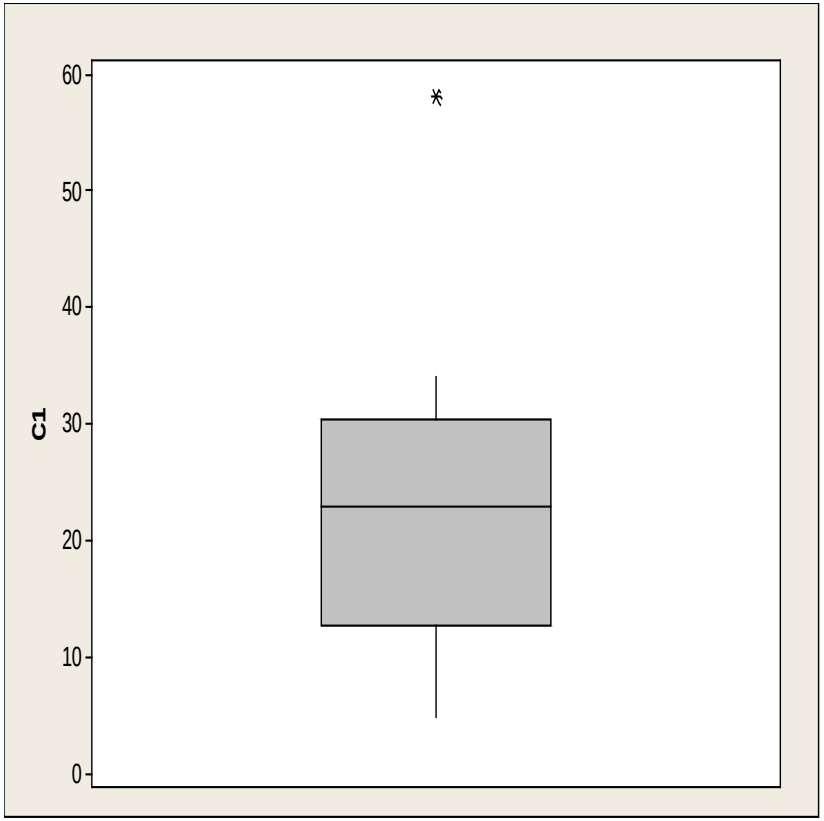

การอธิบายลักษณะ Box Plot

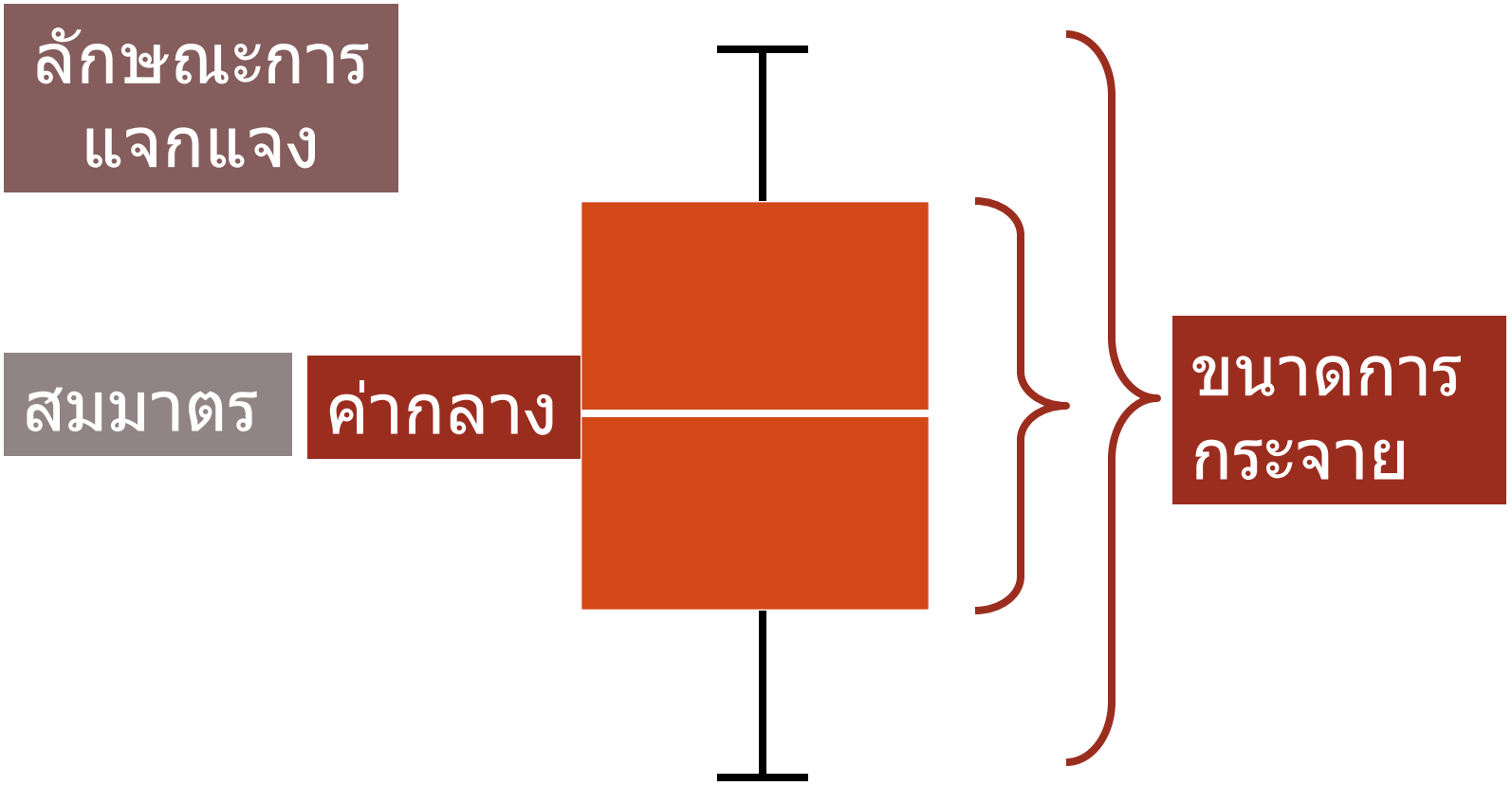

เปรียบเทียบ Box plot กับโค้งความถี่

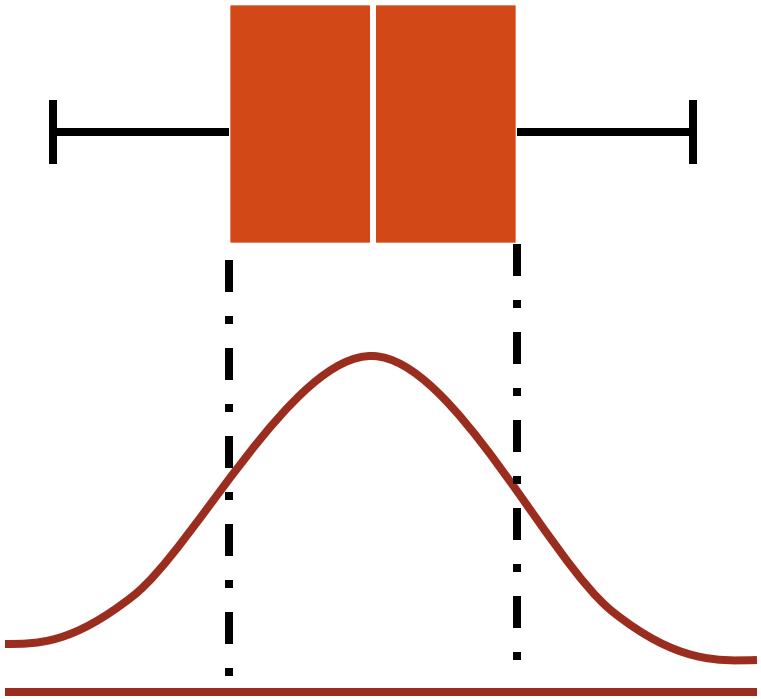

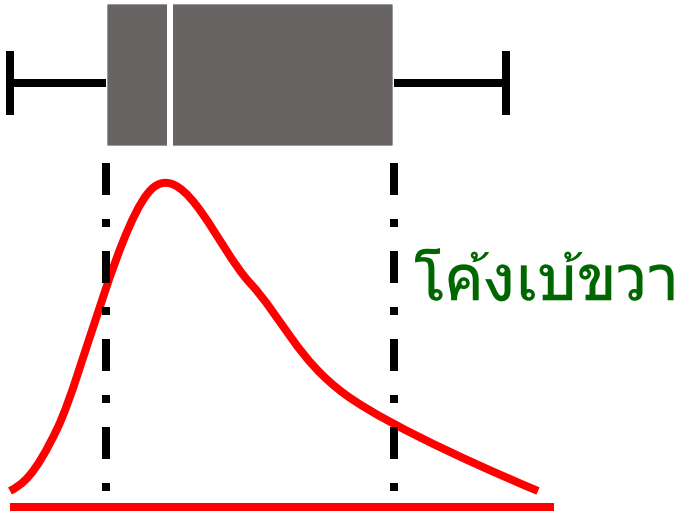

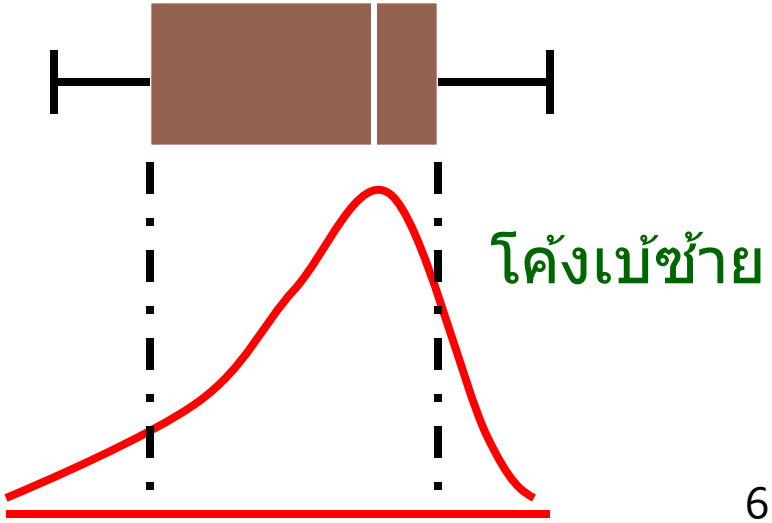

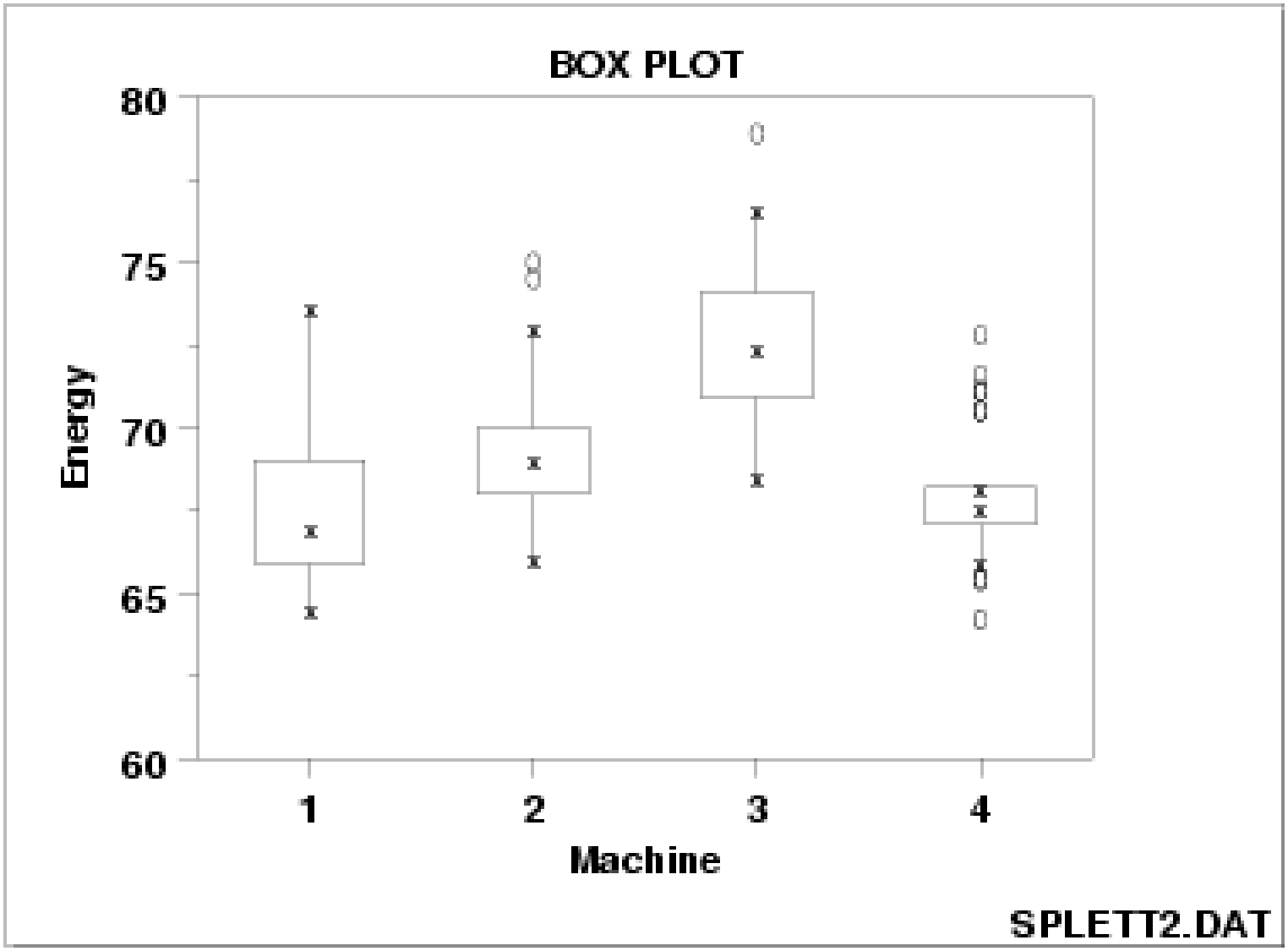
BOX PLOT
80
75
70
65
60
Energy
1
2
3
4
Machine
SPLETT2.DAT

Graphing Paired Data Sets

- Scatter Plot
- Line Plot

จำนวนปีที่ทำงาน	รายได้
4	32500
5	32000
8	40000
10	43000

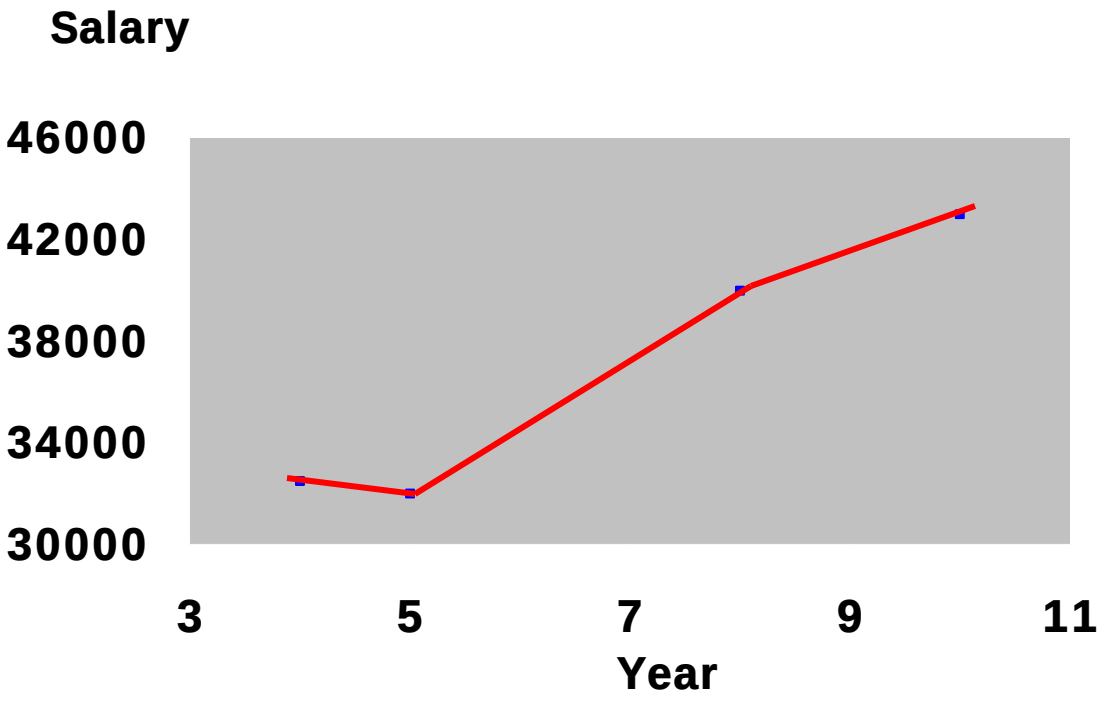

Scatter Plot

ทบทวน

คนที่	1	2	3	4
คะแนน (x_i)	2	4	3	1

จงคำนวณ

1. $\sum_{i=1}^{2} x_i$ 2. $\sum x_i^2$ 3. $\sum (x_i - 1)^2$ 4. $\sum x_i^2 - 10$

$$\sum_{i=1}^{2} x_i = x_1 + x_2 = 2 + 4 = 6$$

$$\sum x_i^2 = 2^2 + 4^2 + 3^2 + 1^2 = 30$$

$$\sum (x_i - 1)^2 = (2-1)^2 + (4-1)^2 + (3-1)^2 + (1-1)^2 = 14$$

$$\sum x_i^2 - 10 = (2^2 + 4^2 + 3^2 + 1^2) - 10 = 20$$

การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง

- **ค่าเฉลี่ยเลขคณิต** (Arithmetic Mean)

Population

$$\mu = \frac{\sum_{i=1}^{N} X_i}{N} = \frac{X_1 + X_2 + \ldots + X_N}{N}$$

Sample

$$\overline{X} = \frac{\sum_{i=1}^{n} X_i}{n}$$

Ex จากการชั่งน้ำหนักตัวอย่างนักเรียน 10 คน ได้ผลเป็นดังนี้

30 32 33 34 36 34 33 34 33 36

จงคำนวณค่าเฉลี่ย

$$\sum X_i = 335$$

n = 10

$$\overline{X} = 33.5$$

30	32	33	34	36	34	33	34	33	36

- จากข้อมูล สามารถเขียนตารางความถี่ได้เป็น

X_i	f_i	f_iX_i
30	1	30
32	1	32
33	3	99
34	3	102
36	2	72
Tol	10	335

สามารถคำนวณค่าเฉลี่ยได้จาก

$$\overline{X} = \frac{\sum_{i=1}^{k} f_i X_i}{n} = \frac{f_1X_1 + f_2X_2 + \ldots + f_kX_k}{n}$$

โดย $$\sum f_i = n = 10$$

$$\sum f_i X_i = 335$$

ดังนั้น $$\overline{X} = \frac{335}{10} = 33.5$$

▪ ค่าฐานนิยม (Mode)

คือ ค่าของข้อมูลที่มีความถี่มากที่สุด

เช่น ข้อมูลชุดหนึ่ง 2, 5, 10, 7, 2, 8, 10, 12, 15
สร้างตารางความถี่

X	ความถี่
2	2
5	1
7	1
8	1
10	2
12	1
15	1

ค่าของข้อมูลที่มีความถี่มากสุด คือ

2 และ 10 → ค่าฐานนิยม

ค่าเฉลี่ย = 7.89

– ค่ามัธยฐาน (Median)

คือ ค่าข้อมูลที่อยู่ตำแหน่งตรงกลางของข้อมูล ซึ่งจะแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน

เช่น ข้อมูล 2, 5, 10, 7, 2, 8, 10, 12, 15

หลังจากเรียงลำดับข้อมูลจากน้อยไปหามากแล้ว จะพบว่า

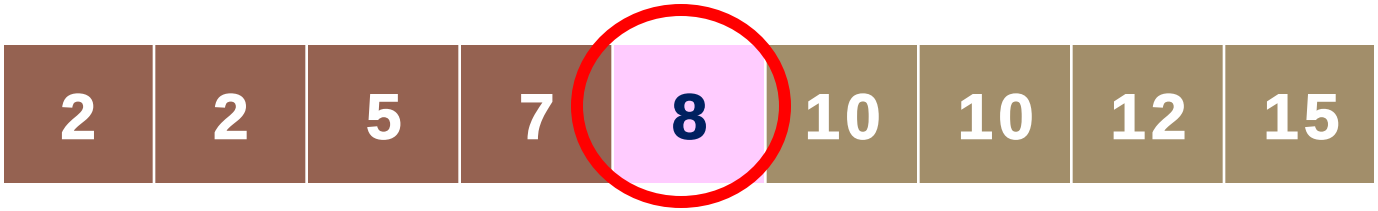

ค่ามัธยฐาน คือ 8 (ค่าของข้อมูลในตำแหน่งที่ 5)

- จากข้อมูล 3, 9, 12, 6, 7, 11 ให้หาค่ามัธยฐาน หลังจากเรียงลำดับข้อมูลจากน้อยไปมาก

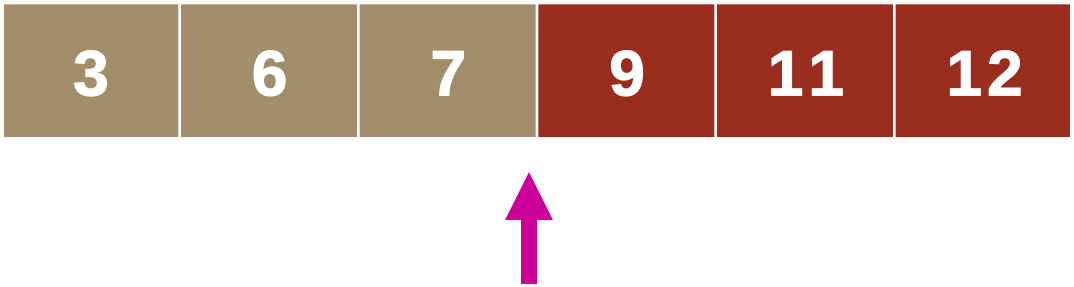

ค่ามัธยฐาน คือค่าที่แบ่งข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม

ในที่นี้สามารถประมาณค่าได้จาก (7 + 9)/2 = 8

- จากข้อมูลตารางความถี่ จงหาค่ามัธยฐาน

x_i	f_i
30	1
32	1
33	4
34	2
36	2
Tol	10

Med = 33

30 32 33 33 33 33 34 34 36 36

- จากข้อมูลตารางความถี่ จงหาค่ามัธยฐาน

x_i	f_i
30	1
32	1
33	3
34	3
36	2
Tol	10

Med = (33+34)/2

= 33.5

กรณีข้อมูลอยู่ในรูปตารางแจกแจงความถี่

- การคำนวณค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง
  - ค่าเฉลี่ย

$$\overline{X} = \frac{\sum_{i=1}^{k} f_i X_i}{n}$$

โดย X_i = จุดกลางชั้นของชั้นที่ i

f_i = ความถี่ชั้นที่ i

และ k = จำนวนชั้น

  - ค่ามัธยฐาน

$$\text{Med} = L + I\frac{\left[\frac{n}{2} - \sum f_L\right]}{f}$$

โดย L = ขอบเขตล่างของชั้น med

I = ความกว้างของชั้น med

f = ความถี่ชั้น med

และ $\sum f$ = ความถี่สะสมชั้นต่ำกว่า med

  - ค่าฐานนิยม

$$\text{Mode} = L + I\left(\frac{d_1}{d_1 + d_2}\right)$$

โดย L = ขอบเขตล่างของชั้น mod

I = ความกว้างของชั้น mod

d_1 = ผลต่างความถี่ชั้น mod กับชั้นก่อนหน้า

และ d_2 = ผลต่างความถี่ชั้น mod กับชั้นถัดไป

เปรียบเทียบการคำนวณค่า

กรณีใช้ข้อมูลดิบ กับข้อมูลในรูปตารางแจกแจงความถี่

ผลการสำรวจน้ำหนัก (กรัม) ของทารกแรกเกิด 25 คน เป็นดังนี้

3990	1250	3500	1900	1500	2000	1900	2800	1900
2400	2490	3200	2800	2490	2400	2500	2400	3250
2400	2800	2500	2800	3450	2800	2500		

$$\text{Mean} = \frac{3990 + 1250 + \ldots + 2500}{25} = 2574.8$$

Median = 2500

3990	1250	3500
1900	1500	2000
1900	2800	1900
2400	2490	3200
2800	2490	2400
2500	2400	3250
2400	3250	2500
2800	3450	2800
2500		

ตารางแจกแจงความถี่

น้ำหนัก	จำนวน
1000 – 1499	1
1500 – 1999	4
2000 – 2499	7
2500 – 2999	8
3000 – 3499	3
3500 – 3999	2
รวม	**25**

น้ำหนัก	จำนวน(f)	X	f.X
1000 – 1499	1	1249.5	1249.5
1500 – 1999	4	1749.5	6998
2000 – 2499	7	2249.5	15746.5
2500 – 2999	8	2749.5	21996
3000 – 3499	3	3249.5	9748.5
3500 – 3999	2	3749.5	7499
รวม	**25**		**63237.5**

$$\text{Mean} = 63237.5/25 = 2529.5$$

น้ำหนัก	จำนวน(f)	F
1000 – 1499	1	1
1500 – 1999	4	5
2000 – 2499	7	12
2500 – 2999	8	20
3000 – 3499	3	23
3500 – 3999	2	25
รวม	**25**	

คำนวณค่ามัธยฐาน

1. ตำแหน่งมัธยฐาน = 25/2
2. มัธยฐานตกในชั้นที่ 4
3. ค่าในชั้นที่ 4

   L = 2499.5, I = 500

   f = 8, $\Sigma f_L = 12$

$$\text{Med} = 2499.5 + 500\left(\frac{25/2 - 12}{8}\right) = 2530.75$$

สรุปเปรียบเทียบระหว่างการคำนวณค่าจากข้อมูลดิบ และตารางแจกแจงความถี่

ค่า	ข้อมูลดิบ	ตารางแจกแจงความถี่
Mean	2574.8	2529.5
Median	2500	2530.75
SD	628.98	617.74
Q1	2400	2088.79
Q3	2800	2921.38

การเลือกใช้ค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง

เงื่อนไข	Mean	Median	Mode
ข้อมูลปริมาณ - การกระจายสมมาตรหรือใกล้เคียง	●●●	●●	●
- การกระจายไม่สมมาตร	●	●●●	●●
ข้อมูลคุณภาพ	—	—	●●●

ความสัมพันธ์ระหว่าง mean, mode และ median

โค้งสมมาตร

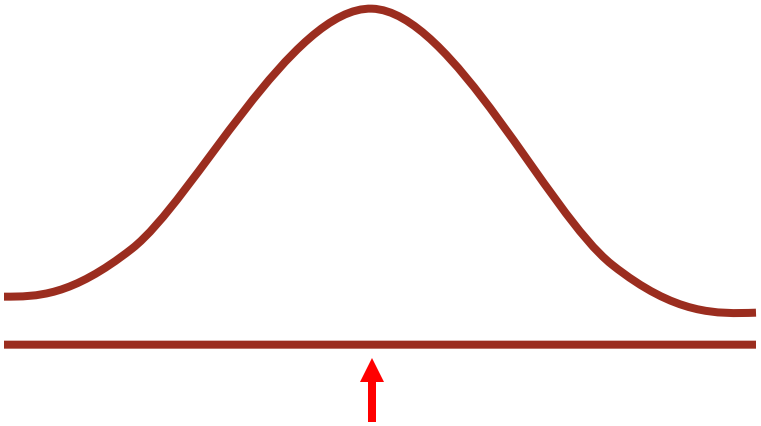

mean
mode
median

โค้งเบ้ขวา

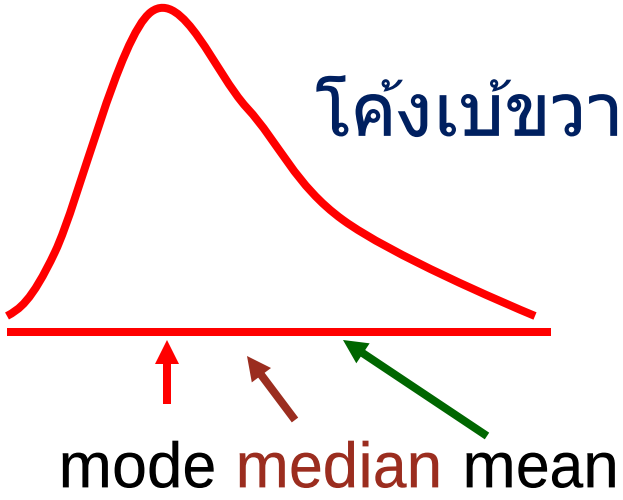

mode median mean

โค้งเบ้ซ้าย

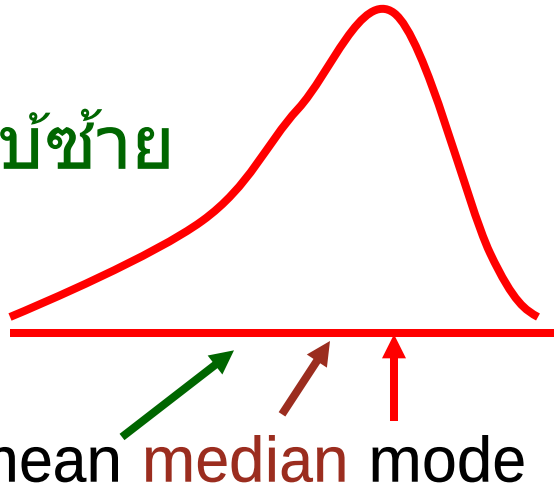

mean median mode

การวัดตำแหน่งของข้อมูล

- **ควอร์ไทล์ (Quartile)**
  เป็นการแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วนเท่า ๆ กัน

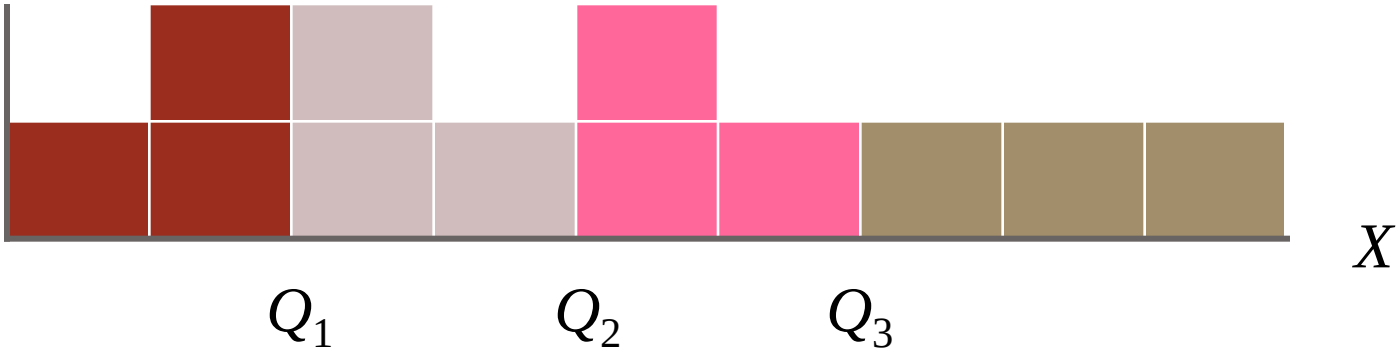

- **เดไซล์ (Decile)** แบ่งข้อมูลเป็น 10 ส่วนเท่า ๆ กัน - $D_1, \ldots, D_9$
- **เปอร์เซ็นไทล์ (Percentile)** แบ่งข้อมูลเป็น 100 ส่วนเท่า ๆ กัน - $P_1, P_2, \ldots, P_{99}$

การคำนวณค่าตำแหน่งของข้อมูล

- ทำการเรียงลำดับข้อมูลจากน้อยไปหามาก

ค่า Q_r = ค่าของข้อมูล ณ ตำแหน่ง $\frac{r(n+1)}{4}$

ค่า D_r = ค่าของข้อมูล ณ ตำแหน่ง $\frac{r(n+1)}{10}$

ค่า P_r = ค่าของข้อมูล ณ ตำแหน่ง $\frac{r(n+1)}{100}$

เมื่อ n คือจำนวนข้อมูลทั้งหมด

Ex คะแนนวิชาหนึ่งของนักเรียน 12 คน เรียงลำดับได้ดังนี้

ตำแหน่ง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
X	30	32	43	44	51	55	63	66	70	75	84	86

จงหาค่า Q_3

จากข้อมูล n = 12

ค่า Q_3 คือ ค่าของข้อมูล ณ ตำแหน่ง $\frac{3(12+1)}{4} = 9.75$

ซึ่งอยู่ระหว่างข้อมูลในตำแหน่งที่ 9 และ 10

<u>เทียบบัญญัติไตรยางค์</u>เพื่อหาค่าของข้อมูล ณ ตำแหน่ง 9.75

ตำแหน่งห่างกัน (10-9) = 1 คะแนนห่างกัน (75-70) = 5

ตำแหน่งห่างกัน (9.75-9) = .75 คะแนนห่างกัน = 5 * .75 = 3.75

ดังนั้น Q_3 = 70 + 3.75 = 73.75 คะแนน

กรณีข้อมูลอยู่ในรูปตารางแจกแจงความถี่

- **การคำนวณค่าตำแหน่งของข้อมูล**

ค่าควอร์ไทล์

$$Q_r = L + I\frac{\left[\frac{rn}{4} - \sum f_L\right]}{f}$$

ค่าเดไซล์

$$D_r = L + I\frac{\left[\frac{rn}{10} - \sum f_L\right]}{f}$$

ค่าเปอร์เซ็นไทล์

$$P_r = L + I\frac{\left[\frac{rn}{100} - \sum f_L\right]}{f}$$

โดย L = ขอบเขตล่างของชั้น Q_r, D_r, P_r

I = ความกว้างของชั้น Q_r, D_r, P_r

f = ความถี่ชั้น Q_r, D_r, P_r

$\sum f_L$ = ความถี่สะสมชั้นต่ำกว่า Q_r, D_r, P_r

การวัดการกระจาย

- พิจารณาข้อมูล 2 ชุด ต่อไปนี้

ข้อมูลชุดที่ 1 Mean = 5

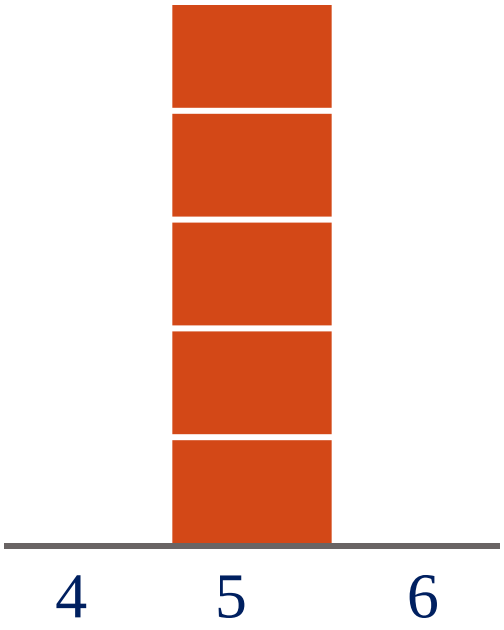

ข้อมูลชุดที่ 2 Mean = 5

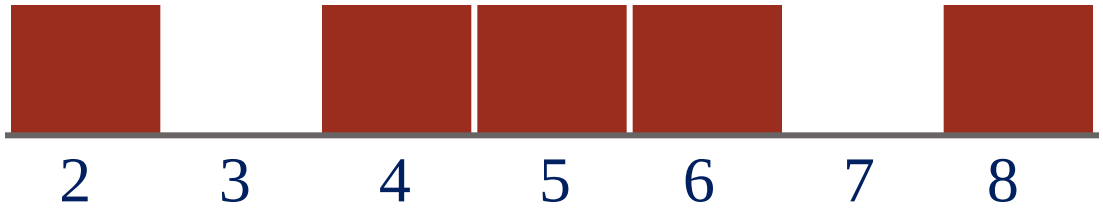

วิธีการวัดการกระจาย

1. พิสัย (Range, R)

R = ค่าสูงสุด - ค่าต่ำสุด

2. Quartile Deviation, QD

เป็นค่าวัดการกระจายเพื่อใช้ควบคู่กับค่ามัธยฐาน

$$QD = (Q_3 - Q_1)/2 = (P_{75} - P_{25})/2$$

$Q_3 - Q_1$ = IQR (Interquartile Range)

3. ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย (Mean Deviation, M.D.)

$$M.D. = \frac{\sum_{i=1}^{n} \left| X_i - \bar{X} \right|}{n}$$

4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\text{Variance}} = \sqrt{Var(X)}$$

Variance = ความแปรปรวน

$$Var(X) = \frac{\sum_{i=1}^{n} (X_i - \mu)^2}{N} = \frac{\sum_{i=1}^{n} X_i^2 - N\mu^2}{N}$$

Population

σ^2 (sigma-square)

$$Var(x) = \frac{\sum_{i=1}^{n} (x_i - \bar{x})^2}{n-1} = \frac{\sum_{i=1}^{n} x_i^2 - n\bar{x}^2}{n-1} = \frac{\sum_{i=1}^{n} x_i^2 - \left(\sum x\right)^2 / n}{n-1}$$

Sample

s^2

Ex ให้คำนวณค่าการกระจายของข้อมูลตัวอย่าง 2 ชุดต่อไปนี้

Sample 1 X_i (g)
1.2
1.4
1.6
1.8
2.0
2.2
2.4
$\sum X_i =$ 12.6 g

Sample 2 X_i (g)
1.2
1.6
1.7
1.8
1.9
2.0
2.4
$\sum X_i =$ 12.6 g

X_i (g)	$X_i - \bar{X}$	$\lvert X_i - \bar{X} \rvert$	$(X_i - \bar{X})^2$
1.2	-0.6	0.6	0.36
1.4	-0.4	0.4	0.16
1.6	-0.2	0.2	0.04
1.8	0.0	0.0	0
2.0	0.2	0.2	0.04
2.2	0.4	0.4	0.16
2.4	0.6	0.6	0.36
12.6 *g*	0.0 *g*	2.4 *g*	1.12 g^2

$$\bar{X} = \frac{12.6}{7} = 1.8 \ g$$

$$Q_1 = X_{1(7+1)/4} = 1.4 \ g$$

$$Q_3 = X_{3(7+1)/4} = 2.2 \ \text{g}$$

Range = 2.4 – 1.2 = 1.2 *g*

QD. = (2.2 – 1.4)/2 = .4 *g*

Sample 1

$$MD = \frac{\sum |X_i - \bar{X}|}{n} = \frac{2.4}{7} = 0.34 \ g$$

$$s^2 = \frac{\sum (X_i - \bar{X})^2}{n-1} = \frac{1.12}{6} = .19 \ g^2$$

$$s = \sqrt{.1867 \ g^2} = .43 \ g$$

X_i (g)	$X_i - \bar{X}$	$\lvert X_i - \bar{X} \rvert$	$(X_i - \bar{X})^2$
1.2	-0.6	0.6	0.36
1.6	-0.2	0.2	0.04
1.7	-0.1	0.1	0.01
1.8	0.0	0.0	0
1.9	0.1	0.1	0.01
2.0	0.2	0.2	0.04
2.4	0.6	0.6	0.36
12.6 *g*	0.0 *g*	1.8 *g*	0.82 g^2

Sample 2

$$\bar{X} = \frac{12.6}{7} = 1.8 \ g$$

$Q_1 = X_{1(7+1)/4} = 1.6\ g$

$Q_3 = X_{3(7+1)/4} = 2.0$ g

Range = 2.4 – 1.2 = 1.2 *g*

QD. = (2.0 – 1.6)/2 = .2 *g*

M.D. = 1.8/7 = 0.26 *g*

$s^2 = 0.82/6 = .1367\ g^2$

$s = \sqrt{.1367\ g^2} = .37\ g$

	Sample I	Sample II
Mean	1.8	1.8
Median	1.8	1.8
Q1	1.4	1.6
Q3	2.2	2.0
Range	1.2	1.2
QD	0.4	0.2
MD	0.34	0.26
SD	0.43	0.37

กรณีข้อมูลอยู่ในรูปตารางแจกแจงความถี่

- **การคำนวณค่าการกระจาย**

ค่าพิสัย = ขอบเขตบนชั้นสูงสุด - ขอบเขตล่างชั้นต่ำสุด

ค่าส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย

$$MD = \frac{\sum f_i \left| X_i - \overline{X} \right|}{n}$$

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$s = \sqrt{\frac{\sum f_i (X_i - \overline{X})^2}{n-1}}$$

โดย X_i = จุดกลางของชั้น i

f = ความถี่ชั้น i

คะแนน	ความถี่
10 – 20	f_1
...	...

ค่าส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย

$$MD = \frac{\sum f_i \left| X_i - \overline{X} \right|}{n}$$

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$s = \sqrt{\frac{\sum f_i (X_i - \overline{X})^2}{n-1}}$$

X_i	f_i	$f_i (X_i - 33.5)^2$
30	1	12.25
32	1	2.25
33	3	0.75
34	3	0.75
36	2	12.5
	10	28.5

สามารถคำนวณ SD ได้จาก

$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^{k} f_i (X_i - \overline{X})^2}{n-1} = \frac{\sum_{i=1}^{k} f_i X_i^2 - n\overline{X}^2}{n-1}$$

$$= \frac{28.5}{9} = 3.167$$

s = 1.780

Statistics Defined

ค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง	ค่าการกระจาย
Median	Quartile deviation
Percentile	Range
Arithmetic mean	Standard deviation
Mode	-

กรณีข้อมูล k ชุด

ข้อมูลชุดที่ 1 มี mean = $\overline{X}_1$ variance = S_1^2

ข้อมูลชุดที่ 2 มี mean = $\overline{X}_2$ variance = S_2^2

...

ข้อมูลชุดที่ k มี mean = $\overline{X}_k$ variance = S_k^2

- ค่าเฉลี่ยรวมของข้อมูล k ชุด คือ $\overline{X}_c = \sum n_i \overline{X}_i \Big/ \sum n_i$

- ค่าความแปรปรวนรวมของข้อมูล k ชุด คือ

$$S_c^2 = \frac{\sum n_i (S_i^2 + \overline{X}_i^2)}{\sum n_i} - \overline{X}_c^2$$

ตัวอย่าง 12

- ตำบลแห่งหนึ่งประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน คือ

	หมู่บ้าน ก	หมู่บ้าน ข	หมู่บ้าน ค
จำนวนครัวเรือน	150	80	100
รายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือน	10000	8000	13000
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายได้	1200	900	1000

จงหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้ในตำบลดังกล่าว

$$\overline{X}_c = \frac{(150\times10000)+(80\times8000)+(100\times13000)}{(150+80+100)} = 10424.24$$

$$S_c = \sqrt{\frac{150(1200^2+10000^2)+\ldots+100(1000^2+13000^2)}{150+80+100} - 10424.24^2} = 2161.24$$

ข้อสังเกต : ค่าเฉลี่ย และความแปรปรวน

ข้อมูล	Mean	Variance
$X_1, X_2, \ldots, X_N$	$\overline{X}$	S^2
$X_1 \pm a, X_2 \pm a, \ldots, X_N \pm a$	$\overline{X} \pm a$	S^2
$b.X_1, b.X_2, \ldots, b.X_N$	$b.\overline{X}$	$b^2.S^2$

การกระจายสัมพัทธ์ (Relative Dispersion)

- เป็นการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Dispersion) ที่ทำการปรับหน่วยของข้อมูลออกไป เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบการกระจายของข้อมูล 2 ชุดขึ้นไป

สัมประสิทธิ์การกระจาย	สูตรคำนวณ
สัมประสิทธิ์พิสัย (Coefficient of range, Coef. R)	$\frac{X_{\max} - X_{\min}}{X_{\max} + X_{\min}}$
สัมประสิทธิ์ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Coef. QD.)	$\frac{Q_3 - Q_1}{Q_3 + Q_1}$
สัมประสิทธิ์ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย (Coef. MD.)	$\frac{M.D.}{\overline{X}}$
สัมประสิทธิ์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Coef. SD. หรือ CV.)	$\frac{S.D.}{\overline{X}}$

Sample 1	X_i (g)
	1.2
	1.4
	1.6
	1.8
	2.0
	2.2
	2.4
Mean	1.8
SD	0.43

CV = 0.43/1.8 = 0.2389

Sample 2	X_i (g)
	1.2
	1.6
	1.7
	1.8
	1.9
	2.0
	2.4
Mean	1.8
SD	0.37

CV = 0.37/1.8 = 0.2056

การวัดความเบ้ (Measure of Skewness)

- คำนวณสัมประสิทธิ์ความเบ้ เพื่อใช้ในการพิจารณาลักษณะการแจกแจงของข้อมูล

สปส. ความเบ้	สูตรคำนวณ		เกณฑ์พิจารณา
โดยวิธี Karl Pearson	$\frac{Mean - Mode}{S.D.}$	$\frac{3(Mean - Median)}{S.D.}$	สปส. ความเบ้ = 0 สมมาตร > 0 เบ้ขวา < 0 เบ้ซ้าย
โดยวิธี Bowley	$\frac{(Q_3 - Q_2) - (Q_2 - Q_1)}{Q_3 - Q_1}$		
โดยวิธีเปอร์เซนต์ไทล์	$\frac{(P_{90} - P_{50}) - (P_{50} - P_{10})}{P_{90} - P_{10}}$		

การวัดความโด่ง (Measure of Kurtosis)

- คำนวณค่าสปส. ความโด่ง เพื่อพิจารณาลักษณะการแจกแจงของข้อมูลที่มีโค้งความถี่แบบสมมาตร ว่าลักษณะความโด่งของเส้นโค้งเป็นปกติหรือไม่

สปส.ความโด่ง	เกณฑ์พิจารณา
$\frac{Q.D.}{P_{90} - P_{10}}$	สปส.ความโด่ง = .263 ปกติ < .263 ต่ำกว่าปกติ > .263 สูงกว่าปกติ
$\frac{(Q_3 - Q_1)}{2(P_{90} - P_{10})}$	

Ex ให้พิจารณาลักษณะความเบ้และความโด่งของข้อมูลตัวอย่าง 2 ชุดต่อไปนี้

Sample 1	X_i (g)
	1.2
	1.4
	1.6
	1.8
	2.0
	2.2
	2.4
	12.6 g

Sample 2	X_i (g)
	1.2
	1.6
	1.7
	1.8
	1.9
	2.0
	2.4
	12.6 g

Sample 1

X_i (*g*)
1.2
1.4
1.6
1.8
2.0
2.2
2.4
12.6 *g*

Mean	1.8
Median	1.8
Q1	1.4
Q3	2.2

สปส. ความเบ้

$$= \frac{[(2.2-1.8)-(1.8-1.4)]}{(2.2-1.4)}$$

$= 0$

สปส. ความโด่ง

$$= \frac{(2.2 - 1.4)}{2(2.4 - 1.2)}$$

$= 0.33$

เนื่องจาก P_{90}, P_{10} หาค่าไม่ได้

$P_{90} = X_{(.9*8)} = X_{(7.2)}$ จึงประมาณ ~ $X_{(7)} = 2.4$

Sample 2

X_i (g)
1.2
1.6
1.7
1.8
1.9
2.0
2.4
12.6 g

Mean	1.8
Median	1.8
Q1	1.6
Q3	2.0

สปส. ความเบ้

$$= \frac{[(2.0-1.8)-(1.8-1.6)]}{(2.0-1.8)}$$

$= 0$

สปส. ความโด่ง

= ...

กรณีข้อมูลหลายตัวแปร

Case	Age	Height	Sex	Therapy	Blood Pressure	
					Before T.	After T.
1	17	158	1(male)	1(drug)	90	110
2	28	165	2(female)	1	100	110
3	20	170	1	1	85	120
4	25	172	2	1	110	140
5	32	179	1	1	100	105
6	40	168	1	2(operation)	102	124
7	45	175	1	2	99	108
8	35	176	1	2	105	135
9	29	180	2	2	103	145
10	36	174	2	1	85	121
11	24	160	2	1	78	109
12	27	181	2	1	85	140
13	26	170	1	2	111	138
14	33	169	2	2	102	132
15	42	178	2	2	98	107

การนำเสนอด้วยตาราง

ตาราง ลักษณะเบื้องต้นของผู้ป่วย 15 คน

ลักษณะผู้ป่วย	
- อายุ (ปี)[a]	30.6±8.01
- ส่วนสูง (cm) [a]	171.7±6.1
-เพศ [b] ชาย หญิง	 7 (47) 8 (53)
-วิธีการรักษา [b] ยา ผ่าตัด	 8 (53) 7 (47)

[a] mean±SD; [b] n (%)

ลักษณะ	รักษาด้วยยา	รักษาด้วยการผ่าตัด
- อายุ (ปี)[a]	26.1±6.1	35.7±7.0
- ส่วนสูง (cm) [a]	169.9±8.4	173.7±4.7
- เพศ [b]		
ชาย	38	57
หญิง	62	43
- ความดันโลหิต [a]		
ก่อนการรักษา	91.6±10.7	102.9±4.3
หลังการรักษา	119.4±13.9	127.0±14.7

ทดลองทำ 1

- ข้อใดคือข้อมูลสถิติ
  1. หมายเลขโทรศัพท์ในสมุดโทรศัพท์หน้าเหลือง
  2. อุณหภูมิสูงสุดในแต่ละวันประจำเดือนตุลาคม
  3. ร้อยละของคะแนนสอบในชั้นเรียนแห่งหนึ่ง
  4. หมายเลขของผู้เล่นแต่ละคนในทีมฟุตบอล

- สำหรับข้อที่คิดว่าเป็นข้อมูลสถิติ ให้จำแนกข้อมูลตามชนิด (ข้อมูลคุณภาพ/ข้อมูลปริมาณ)

ทดลองทำ 2

- **ให้ระบุประชากร กลุ่มตัวอย่าง หน่วยตัวอย่าง (หน่วยทดลอง) และค่าสังเกตที่สนใจ ในแต่ละข้อ**
  1. จากการสำรวจเจ้าของนาฬิกายี่ห้อหนึ่งจำนวน 898 คน พบว่า มี 16% เป็นเจ้าของรุ่นเรือนทอง
  2. พยาบาล 38 คนทำงานในเขต จ.เชียงใหม่ ถูกสอบถามถึงความคิดเห็นในการดูแลรักษาผู้ป่วย
  3. จากการสอบถามผู้ที่มีบัตร ATM พบว่า ค่าธรรมเนียมการใช้บริการที่เหมาะสมคือ 100 บาท/ปี
  4. ทำการสำรวจน.ศ. คณะวิศวะฯ มอชอ 1420 คน ถึงหนังสืออ่านเล่นภาษาอังกฤษเล่มโปรด

ทดลองทำ 3

- **จงเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือน (หน่วย 1000 บาท) ของพนักงานบริษัทใน จ.กรุงเทพ และ จ.ชลบุรี**

  กรุงเทพ 34.9 25.7 17.3 16.8 26.8 24.7 29.4 32.7 25.5

  ชลบุรี 25.6 23.2 26.7 27.7 25.4 26.4 18.3 26.1 31.3

Stem & Leaf Plot

กรุงเทพ N = 9
Leaf Unit = 0.1

LO 168, 173

24	7
25	57
26	8
29	4
32	7
34	9

สปส. ความเบ้ = - 0.26

ชลบุรี N = 9
Leaf Unit = 0.1

LO 183, 232

25	4
25	6
26	14
26	7
27	
27	7

สปส. ความเบ้ = - 0.81

เปรียบเทียบรายได้

- กรุงเทพ
  - มัธยฐาน = 25.70 พันบาท/เดือน
  - ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ = 5.02
  - สปส.ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ = 0.19

- ชลบุรี
  - มัธยฐาน = 26.10 พันบาท/เดือน
  - ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ = 1.45
  - สปส.ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ = 0.06